

Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή
Hellenic Parliamentary Budget Office

ΕΚΘΕΣΗ Β ΤΡΙΜΗΝΟΥ 2023

ΑΘΗΝΑ, Σεπτέμβριος 2023

www.pbo.gr

[κενή σελίδα]

Πρόλογος

Η παρούσα Έκθεση του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή αφορά το δεύτερο τρίμηνο του 2023. Για τη σύνταξη της Έκθεσης χρησιμοποιήθηκαν επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία στα οποία μπορεί να μεταβεί κανείς μέσω των ηλεκτρονικών συνδέσμων στις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου, αλλά και μη δημοσιευμένα στοιχεία που παρασχέθηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Ευχαριστούμε το Υπουργείο Οικονομικών (ιδιαίτερα το ΓΛΚ και τον ΟΔΔΗΧ), το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (ιδιαίτερα τις οικονομικές υπηρεσίες, τον e-ΕΦΚΑ και το ΚΕΑΟ), το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας (ιδιαίτερα τον ΟΠΕΚΑ) και την ΑΑΔΕ για την παροχή πρόσθετων στοιχείων και διευκρινίσεων. Ενδεχόμενα λάθη και παραλείψεις είναι αποκλειστική ευθύνη του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή.

Η Επιστημονική Επιτροπή:

Άγγελος Κανάς

Παναγιώτης Κωνσταντίνου

Ναπολέων Μαραβέγιας

Αθανάσιος Ταγκαλάκης

Ο Συντονιστής:

Φραγκίσκος Κουτεντάκης

[κενή σελίδα]

Περιεχόμενα

Σύνοψη	7
Summary	9
1. Μακροοικονομικές εξελίξεις.....	11
1.1. Διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον	11
1.2. Εγχώριο περιβάλλον.....	13
ΑΕΠ και συνιστώσες	13
Βραχυχρόνιοι δείκτες	14
Ρευστότητα.....	15
Πληθωρισμός	15
Εξωτερικός τομέας	16
Ανεργία.....	17
Απασχόληση	17
Ροές μισθωτής εργασίας.....	18
Κενές θέσεις	18
Αμοιβές.....	18
Διαθέσιμο εισόδημα	18
2. Δημοσιονομικές εξελίξεις	21
2.1. Δημοσιονομικά στοιχεία Ιανουαρίου - Ιουλίου 2023.....	21
Μεθοδολογικές Διευκρινίσεις.....	23
2.2. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις και απαιτήσεις Δημοσίου	24
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις δημοσίου.....	24
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων	24
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις ασφαλισμένων	28
2.3. Δημόσιο χρέος.....	30
Οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων.....	30
Η επανέκδοση ομολόγου 4,25%, λήξης 15 Ιουνίου 2033	30
Η έκδοση νέου δεκαπενταετούς ομολόγου	31
Η επανέκδοση ομολόγου 3,875%, λήξης 15 Ιουνίου 2028	31
Εκδόσεις εντόκων γραμματίων	31
3. Διαρθρωτικές εξελίξεις.....	33
3.1. Κοινωνική ασφάλιση.....	33
3.2. Κοινωνική πρόνοια.....	36
3.3. Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός.....	37
3.4. Κρατικές δαπάνες στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη.....	40
3.5. Τράπεζες.....	44
3.6. Αποκρατικοποιήσεις	46

Ευρετήριο πινάκων

Πίνακας 1 ΑΕΠ και συνιστώσες, ποσοστιαίες μεταβολές (%).....	13
Πίνακας 2 Εκτέλεση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης Ιανουαρίου - Ιουλίου, σε εκατ. ευρώ	22
Πίνακας 3 Κατανομή πλήθους οφειλετών με χρέη προς τη Φορολογική Διοίκηση	27
Πίνακας 4 Κατανομή ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τη Φορολογική Διοίκηση, σε εκατ. ευρώ	28
Πίνακας 5 Κατανομή πλήθους μητρώων οφειλετών με χρέη προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης.....	29
Πίνακας 6 Κατανομή κύριων οφειλών προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, σε εκατ. ευρώ	29
Πίνακας 7 Εκτέλεση προϋπολογισμού κοινωνικής ασφάλισης, Ιανουάριος – Ιούνιος 2023, σε εκατ. ευρώ.....	33
Πίνακας 8 Αριθμός και εκτιμώμενα ποσά εκκρεμών και ληξιπρόθεσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης στο τέλος κάθε τρίμηνου κατά τα έτη 2021-2023 (ποσά σε ευρώ).....	34
Πίνακας 9 Αριθμός εκκρεμών και ληξιπρόθεσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης (επικουρικής σύνταξης) στο τέλος κάθε μήνα, Απρίλιος 2021 – Ιούνιος 2023 (ποσά σε ευρώ)	35
Πίνακας 10 Δαπάνη καταβολής επιδομάτων ΟΠΕΚΑ, Β' τρίμηνο 2022-2023, σε ευρώ	36
Πίνακας 11 Αριθμός δικαιούχων επιδομάτων ΟΠΕΚΑ, Β τρίμηνο 2022-2023	37

Ευρετήριο διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1 Δείκτης Αβεβαιότητας Διεθνούς Οικονομικής Πολιτικής (GEPU)	12
Διάγραμμα 2 Πληθωρισμός εναρμονισμένου δείκτη και "πυρήνας" πληθωρισμού.....	15
Διάγραμμα 3 Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Ιανουαρίου-Ιουλίου, σε εκατ. ευρώ	16
Διάγραμμα 4 Ποσοστό ανεργίας, Ελλάδα και Ευρωζώνη.....	17
Διάγραμμα 5 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης, σε εκατ. ευρώ.....	24
Διάγραμμα 6 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων, σε εκατ. ευρώ	25
Διάγραμμα 7 Εισροές και εκροές ληξιπρόθεσμου υπολοίπου, σε εκατ. ευρώ.....	26
Διάγραμμα 8 Πραγματικό και ανεπίδεκτο είσπραξης ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο, σε εκατ. ευρώ	26
Διάγραμμα 9 Αποδόσεις δεκαετών ομολόγων.....	30
Διάγραμμα 10 Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη με βάση τον ορισμό των προγραμμάτων “Ευρώπη 2020” και “Ευρώπη 2030”, 2015-2022	39
Διάγραμμα 11 Ποσοστό φτώχειας στην Ελλάδα προ και μετά κοινωνικών μεταβιβάσεων 2020-2022.....	40
Διάγραμμα 12 Ελλάδα – Ευρωζώνη: Κοινωνικές δαπάνες (% ΑΕΠ), 2010-2021.....	41
Διάγραμμα 13 Κοινωνικές δαπάνες ως μέρος των κρατικών δαπανών (% ΑΕΠ) στην Ευρωζώνη το 2021	42
Διάγραμμα 14 Κοινωνικές δαπάνες στις χώρες της Ευρωζώνης (% ΑΕΠ) το 2021.....	43
Διάγραμμα 15 Ελλάδα – Ευρωζώνη: δαπάνες κοινωνικής προστασίας (% ΑΕΠ), 2010-2021	44
Διάγραμμα 16 Εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων δανείων, σε δις ευρώ	45

Σύνοψη

Ο ρυθμός μεγέθυνσης του ελληνικού ΑΕΠ κατά το δεύτερο τρίμηνο ήταν 2,7%, διαμορφώνοντας έναν μέσο ετήσιο ρυθμό στην περιοχή 2,3%-2,4% κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023. Η ιδιωτική κατανάλωση, οι επενδύσεις και οι εξαγωγές υπηρεσιών ήταν οι βασικές συνιστώσες της ανάπτυξης. Λαμβάνοντας υπόψη και την έως τώρα πορεία των βραχυχρόνιων δεικτών και προσδοκιών, η πορεία της οικονομίας είναι συμβατή με τις προβλέψεις που διατύπωσε το Γραφείο Προϋπολογισμού στην έκθεσή του για το πρώτο τρίμηνο του 2023. Ο εναρμονισμένος πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 3,5% τον Αύγουστο, αισθητά μειωμένος σε σχέση με τον Αύγουστο του 2022 (11,2%) ενώ ο πυρήνας του (χωρίς ενέργεια και μη επεξεργασμένα τρόφιμα) μειώθηκε στο 6% (από 7,2% πέρυσι). Σημαντική είναι και η μείωση των τιμών παραγωγού και εισαγωγών στη βιομηχανία. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει συρρικνωθεί στα 7 δις (από 10,6 δις πέρυσι και 7,2 δις το 2021). Η ανεργία διαμορφώθηκε σε 10,8% τον Ιούλιο του 2023 έναντι 12,5% τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους καθώς η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,6% και ο δείκτης μισθολογικού κόστους κατέγραψε ετήσια ονομαστική αύξηση κατά 4,3% το δεύτερο τρίμηνο.

Όσον αφορά τις δημοσιονομικές εξελίξεις, το πρωτογενές αποτέλεσμα του πρώτου επταμήνου του τρέχοντος έτους είναι βελτιωμένο κατά περίπου 1,3 δις σε σχέση με πέρυσι ενώ οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων του ελληνικού δημοσίου παρουσιάζουν σχετική σταθεροποίηση μειώνοντας τις διαφορές (spread) από τους αντίστοιχους τίτλους άλλων χωρών της Ευρωζώνης. Σε αυτό το πλαίσιο, ιδιαίτερα θετική εξέλιξη ήταν η ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας του ελληνικού δημόσιου χρέους από τον οίκο αξιολόγησης DBRS Morningstar που κατέστησε τα ελληνικά ομόλογα επιλέξιμα για τη νομισματική πολιτική της ΕΚΤ χωρίς την ανάγκη της εξαίρεσης (waiver) και ταυτόχρονα αυξάνει την ρευστότητα που μπορούν να αντλήσουν οι ελληνικές τράπεζες χρησιμοποιώντας ως ενέχυρο τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου. Η αναβάθμιση αποτελεί αναγνώριση της ανθεκτικότητας και των προοπτικών της ελληνικής οικονομίας που ενισχύθηκε περαιτέρω από τις θετικές αξιολογήσεις που ακολούθησαν (R&I, Score και Moody's). Ως συνέπεια της αναβάθμισης αναμένεται να διευρυνθεί η βάση των αγοραστών των ελληνικών κρατικών ομολόγων ενώ, μεσοπρόθεσμα, θα μειωθεί το πριμ κινδύνου των ιδιωτικών επενδύσεων στην ελληνική οικονομία. Σημειώνουμε, ωστόσο, πως δεν αναμένεται κάποια σημαντική επίδραση στα επιτόκια δανεισμού του ελληνικού δημοσίου καθώς φαίνεται πως η αναβάθμιση είχε ήδη προεξοφληθεί στις αγορές κρατικών ομολόγων.

Παρόλα αυτά, οι οικονομικές εξελίξεις χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις καταστροφικές επιπτώσεις των καλοκαιρινών πυρκαγιών και των ακραίων βροχοπτώσεων στην Θεσσαλία που ανέδειξαν αδυναμίες του κρατικού μηχανισμού να ανταπεξέλθει σε σοβαρές προκλήσεις. Στην τελική αποτίμηση των επιπτώσεων για την οικονομία, πέρα από τις αποζημιώσεις και τα μέτρα στήριξης για τις πληγείσες περιοχές που περιλαμβάνονται στον συμπληρωματικό προϋπολογισμό, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το ευρύτερο κόστος σε όρους καταστροφής παραγωγικών συντελεστών, το οποίο σε συνδυασμό με το ενδεχόμενο εγκατάλειψης ορισμένων περιοχών θα προκαλέσει μακροχρόνιες απώλειες παραγωγικής δυναμικότητας. Από δημοσιονομική άποψη, οι δύο

κρίσιμες προϋποθέσεις ώστε να μην υπονομευτεί η δημοσιονομική σταθερότητα είναι αφενός η μέγιστη δυνατή κάλυψη της ανοικοδόμησης από ευρωπαϊκούς πόρους και αφετέρου η χρονική κατανομή των αποζημιώσεων ώστε να μην συγκεντρωθούν εξολοκλήρου σε ένα μόνο έτος. Διαφορετικά, θα πρέπει να αναζητηθούν πρόσθετες πηγές εσόδων, τακτικές ή έκτακτες, ώστε να καλυφθεί το σχετικό κόστος χωρίς απόκλιση από τον δημοσιονομικό στόχο και επιβάρυνση του δημόσιου χρέους.

Οι δημοσιονομικές και ευρύτερες οικονομικές προκλήσεις των φυσικών καταστροφών αποτελούν επιμέρους πλευρές της ευρύτερης υπαρξιακής πρόκλησης που θέτει η κλιματική κρίση. Η αναμενόμενη αυξημένη ένταση και συχνότητα ακραίων καιρικών φαινομένων απαιτεί ενίσχυση του ρόλου του κράτους καθώς η προστασία της ζωής και της περιουσίας των πολιτών είναι θεμελιώδης υποχρέωσή του. Επιπρόσθετα, είναι αμφίβολο πώς ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες, παρά το σημαντικά θετικό τους ρόλο στην κάλυψη και αντιμετώπιση κινδύνων, θα μπορούσαν να καλύψουν στο σύνολό τους καταστροφές τέτοιας κλίμακας. Και το ζήτημα δεν είναι μόνο το ύψος των δαπανών που θα απαιτηθούν για τις απαραίτητες δημόσιες επενδύσεις και υποδομές αλλά και η αποτελεσματική αξιοποίηση, διαχείριση και οργάνωσή τους. Η χώρα μας δεν υστερεί ούτε σε εξοπλισμό, ούτε σε προσωπικό, ούτε και σε εν γένει δαπάνες για την πολιτική προστασία, φαίνεται όμως ότι υπάρχουν πολλά περιθώρια βελτίωσης της αποτελεσματικότητάς τους.

Σημειώνεται ότι ο ρόλος του κράτους δεν εξαντλείται στις αποζημιώσεις και την αποκατάσταση των δημόσιων υποδομών αλλά αφορά τον ευρύτερο προγραμματισμό και, τελικά, τη χρηματοδότηση ενός προτύπου ανάπτυξης που θα είναι πιο ανθεκτικό στις φυσικές καταστροφές. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να ληφθεί πρόνοια ώστε το νέο ευρωπαϊκό δημοσιονομικό πλαίσιο να προβλέπει ειδική μεταχείριση για τις δημόσιες επενδύσεις, αλλά και συνολικά τις δαπάνες για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών και του κόστους μετάβασης εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. Τέλος, δεδομένου ότι η περιοχή της Μεσογείου βρίσκεται στο επίκεντρο της κλιματικής κρίσης, απαιτούνται πρόσθετοι κοινοί ευρωπαϊκοί πόροι για τη χρηματοδότηση των αναγκαίων δαπανών στις περιοχές που επηρεάζονται περισσότερο.

Summary

Greek GDP grew by 2.7% in the second quarter of the year, leading to an average annual rate in the range of 2.3%-2.4% for the first half of 2023. Private consumption, investment and exports of services were the key drivers of growth. Taking into account short-term indicators and expectations, the Greek economy's performance so far is compatible with the forecasts of the Parliamentary Budget Office which appeared in the [report for the first quarter of 2023](#). Harmonized inflation stood at 3.5% in August, significantly lower than that in August 2022 (11.2%) while core inflation (excluding energy and unprocessed food) fell to 6% (from 7.2% last year). Producer and Imports prices also fell significantly. The current account deficit shrunk to 7 billion euros (from 10.6 billion euros last year and 7.2 billion euros in 2021). Unemployment stood at 10.8% in July 2023 compared to 12.5% in the same month last year, as employment rose by 2.6% and wages registered an annual nominal increase of 4.3% in the second quarter.

On fiscal developments, the primary balance for the period January 2023 – July 2023 improved by approximately 1.3 billion euro compared to last year, while the yields of the 10-year Greek government bonds show a relative stabilization with a reduced spread against other Eurozone countries. In this context, a particularly positive development was the recovery of the investment grade of the Hellenic Republic by the rating agency DBRS Morningstar, which resulted in Greek bonds being eligible for the ECB's monetary policy without the need for a waiver. A further implication of this development is the additional liquidity that can be drawn by Greek banks using Greek government bonds as collateral. This upgrade is a recognition of strong resilience and prospects of the Greek economy further strengthened by the positive evaluations that followed (R&I, Scope and Moody's). Importantly, the upgrade is expected to elevate the demand for Greek government bonds and, in the medium term, to reduce the risk premium of private investments in the Greek economy. We note, however, that no significant effect is expected on the Greek government's borrowing rates as it seems that the upgrade is already factored in by markets.

On the other hand, the devastating effects of the summer wildfires and extreme rainfall in Thessaly played a central negative role in recent economic developments, and highlighted weaknesses and inefficiencies of the State to respond to such serious challenges. The overall assessment of their impact should not only include the compensation and support measures for the affected areas, mirrored in the supplementary budget, but also the wider cost in terms of the long-term losses of production capacity arising from the possibility of local residents abandoning badly-hit areas.

From a fiscal point of view, the two crucial conditions for fiscal stability are on the one hand the maximum possible coverage of reconstruction from European funds and on the other hand the dispersion of compensation over many years. Otherwise, additional sources of regular or extraordinary revenue should be sought, without, however, deviating from the fiscal target and burdening public debt.

The fiscal and broader economic challenges of natural disasters are aspects of the broader existential challenge posed by the climate crisis. The expected intensity and frequency of extreme weather phenomena requires strengthening of the role of State, as protection of life and property of citizens is its fundamental obligation. Additionally, it is doubtful whether private insurance companies, despite their significantly positive role in covering and dealing with such risks, could fully cope with disasters of this magnitude. Moreover, attention should not only be given to the amount of funds required for necessary public investments and infrastructures, but also to their effective utilization. It is the effectiveness of resources for civil protection that should be targeted at, rather than personnel or equipment.

It is noted that the role of State is not only to provide damage compensation and restore public infrastructure but also to plan and finance a pattern of development that will be more resilient to natural disasters. It is therefore necessary for the new European fiscal framework to allow for special budgetary treatment of climate-related public investment expenditures, costs of dealing with natural disasters and transition costs. Finally, since the Mediterranean region is at the heart of the climate crisis, additional common European resources are needed to support the necessary costs in most affected regions.

1. Μακροοικονομικές εξελίξεις

1.1. Διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομία, παρά τις αντιξοότητες, διατήρησε την δυναμική της το πρώτο τρίμηνο του 2023. Ωστόσο, η ανάκαμψη από την πανδημία και τον πόλεμο στην Ουκρανία επιβραδύνεται εν μέσω διευρυμένων αποκλίσεων μεταξύ οικονομικών τομέων και περιφερειών. Οι αλυσίδες εφοδιασμού έχουν αποκατασταθεί σε μεγάλο βαθμό και το μεταφορικό κόστος έχει επανέλθει στα επίπεδα προ της πανδημίας, όμως τα περιθώρια για περαιτέρω επιτάχυνση φαίνονται περιορισμένα καθώς οι δυνάμεις που εμπόδισαν την ανάπτυξη το 2022 εξακολουθούν να υφίστανται. Ο πληθωρισμός παραμένει υψηλός και συνεχίζει να περιορίζει την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών και η σύσφιξη της νομισματικής πολιτικής από τις κεντρικές τράπεζες έχει αυξήσει το κόστος δανεισμού, περιορίζοντας την οικονομική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με το ΔΝΤ (WEO, Ιούλιος 2023) ο ρυθμός μεγέθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας για το 2022 διαμορφώθηκε στο 3,5%, ενώ οι προβλέψεις για το 2023 και 2024 είναι στο 3,0% και για τα δυο έτη (από 2,8% και 3,0% αντίστοιχα, στις προβλέψεις του Απριλίου). Ο ΟΟΣΑ στην πρόσφατη επικαιροποίηση των προβλέψεών του (Σεπτέμβριος 2023) αναθεώρησε ελαφρώς προς το καλύτερο τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας για το 2023 εκτιμώντας ότι θα μεγεθυνθεί με ρυθμό 3,0% και ελαφρώς προς τα κάτω για το 2024 σε 2,7% (από 2,7% και 2,9% αντίστοιχα στην προηγούμενη πρόβλεψη).

Για την Ευρωζώνη, το ΔΝΤ προβλέπει ρυθμό μεγέθυνσης 0,9% το 2023 και 1,5% το 2024 (από 0,8% και 1,4% αντίστοιχα, τον Απρίλιο). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Θερινές Προβλέψεις της αναθεώρησε προς τα κάτω το ρυθμό μεγέθυνσης της Ευρωζώνης σε 0,8% για το 2023 και 1,3% για το 2024 (από 1,1% και 1,6% αντίστοιχα στις Εαρινές Προβλέψεις). Η εκτίμηση του ΟΟΣΑ για την Ευρωζώνη είναι 0,6% για το 2023 και 1,1% για το 2024, (από 0,9% και 1,5% αντίστοιχα στις προβλέψεις του Ιουνίου 2023). Ο πληθωρισμός στις χώρες του G20 αναμένεται να διαμορφωθεί σε επίπεδα κοντά στο 6,0% το 2023 και κοντά στο 4,8% το 2024.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) αναθεώρησε (Σεπτέμβριος 2023) ελαφρώς προς τα κάτω τον προβλεπόμενο ρυθμό μεγέθυνσης της Ευρωζώνης για το 2023 στο 0,7% (έναντι 0,9% τον Ιούνιο του 2023), για το 2024 στο 1,0% (από 1,5% τον Ιούνιο του 2023) και στο 1,5% για το 2025 (από 1,6% τον Ιούνιο του 2023). Όσον αφορά τον πληθωρισμό βάσει του Εναρμονισμένου ΔTK, υπήρξε μια μικρή αναθεώρηση προς τα πάνω στις προβλέψεις για το 2023 και το 2024 και προς τα κάτω για το 2025. Συγκεκριμένα, για το 2023 προβλέπεται σημαντική πτώση στο 5,6% από 8,4% το 2022 (έναντι προηγούμενης πρόβλεψης για το 2023 στο 5,4%), στο 3,2% για το 2024 (έναντι 3,0%) και στο 2,1% για το 2025 (έναντι 2,2%).

Εμφανής είναι η αποκλιμάκωση που καταγράφει ο δείκτης αβεβαιότητας (Global Economic Policy Uncertainty, GEPU) μετά την ισχυρή αύξηση των αρχών του 2022, ως συνέπεια της εξέλιξης του πληθωρισμού, του πολέμου στην Ουκρανία και των γενικότερων γεωπολιτικών εντάσεων.

Διάγραμμα 1 Δείκτης Αβεβαιότητας Διεθνούς Οικονομικής Πολιτικής (GEPU)

Οι κίνδυνοι για την παγκόσμια οικονομία είναι αυξημένοι λόγω ενός ευρέος φάσματος παραγόντων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τις παγκόσμιες οικονομικές επιδόσεις, ωστόσο υπάρχουν και κάποιοι παράγοντες οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν προς τη θετική κατεύθυνση.

Οι παρακάτω παράγοντες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια καλύτερη του αναμενομένου πορεία της παγκόσμιας οικονομίας:

- Η ταχύτερη μείωση του πυρήνα του πληθωρισμού από ό,τι αναμενόταν και η μείωση των κενών θέσεων εργασίας θα μπορούσε να διαδραματίσει ισχυρό ρόλο στη χαλάρωση των αγορών εργασίας, γεγονός που θα μείωνε την πιθανότητα να χρειαστεί να αυξηθεί η ανεργία για να περιοριστεί ο πληθωρισμός. Οι εξελίξεις προς αυτή την κατεύθυνση θα μείωναν συνεπώς την ανάγκη για σύσφιξη της νομισματικής πολιτικής και θα επέτρεπαν μια πιο ήπια προσαρμογή.
- Η ενδεχόμενη αυξημένη εγχώρια ζήτηση, όπως αυτή που παρατηρήθηκε κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023. Σε πολλές οικονομίες, οι καταναλωτές δεν έχουν ακόμη εξαντλήσει το απόθεμα των αποταμιεύσεων που συσώρευσαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, γεγονός που θα μπορούσε να στηρίξει περαιτέρω την πρόσφατη ενίσχυση της κατανάλωσης. Μια τέτοια εξέλιξη, ωστόσο, θα ενίσχυε τις πληθωριστικές πιέσεις και θα καθιστούσε αναγκαία μια αυστηρότερη νομισματική πολιτική.

Οι πιο εμφανείς κίνδυνοι προς την αρνητική κατεύθυνση αφορούν:

- Τον επίμονο πληθωρισμό και την αναθεώρηση των πληθωριστικών προσδοκιών προς τα πάνω, εξαιτίας των πιέσεων από την αγορά εργασίας, που θα κάνουν δυσκολότερη την αποκλιμάκωσή του. Αν μάλιστα υπάρξουν περαιτέρω διαταραχές από τη πλευρά της προσφοράς, ειδικά στις τιμές των τροφίμων, αρκετές χώρες ενδέχεται να επηρεαστούν ασύμμετρα.

- Την αναπροσαρμογή των τιμών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που συνδέονται στενά με την αναμενόμενη εξέλιξη του πληθωρισμού και των επιτοκίων. Απότομες μεταβολές των προσδοκίων θα μπορούσαν να ασκήσουν πίεση στις τράπεζες και τα μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των οποίων οι ισολογισμοί παραμένουν ευάλωτοι στον κίνδυνο επιτοκίου, ιδίως εκείνα που είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένα σε εμπορικά ακίνητα. Οι επιπτώσεις μετάδοσης είναι πιθανές και η φυγή προς την ασφάλεια, με τη συνακόλουθη ανατίμηση των αποθεματικών νομισμάτων, θα προκαλούσε αρνητικές επιπτώσεις στο παγκόσμιο εμπόριο και την ανάπτυξη.
- Τον βαθύτερο γεωπολιτικό κατακερματισμό: Ο συνεχιζόμενος κίνδυνος να διαχωριστεί η παγκόσμια οικονομία σε μπλοκ εν μέσω του πολέμου στην Ουκρανία θα μπορούσε να ενταθεί, με περισσότερους περιορισμούς στο εμπόριο (ιδίως στο εμπόριο στρατηγικών αγαθών, όπως τα κρίσιμα ορυκτά), στις διασυνοριακές μετακινήσεις κεφαλαίων, τεχνολογίας και εργαζομένων και στις διεθνείς πληρωμές. Τέτοιες εξελίξεις θα μπορούσαν να συμβάλουν σε πρόσθετη αστάθεια στις τιμές των βασικών εμπορευμάτων και να δυσχεράνουν την πολυμερή συνεργασία για την παροχή παγκόσμιων δημόσιων αγαθών.
- Την ολοένα και βιαιότερη εμφάνιση φυσικών καταστροφών που προκαλεί η κλιματική αλλαγή εντείνοντας τις μεταναστευτικές ροές και την πολιτική αστάθεια.

1.2. Εγχώριο περιβάλλον

ΑΕΠ και συνιστώσες

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, για το δεύτερο τρίμηνο του 2023, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) παρουσίασε αύξηση 2,7% σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2022 (έναντι αύξησης κατά 0,5% στην Ευρωζώνη).

Η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας οφείλεται στην δυναμική αύξηση των Επενδύσεων (7,9%), της Ιδιωτικής Κατανάλωσης (3,2%), των Εξαγωγών Αγαθών και Υπηρεσιών (0,1% συνολικά, 1,3% για υπηρεσίες και -1,8% για αγαθά). Αντίθετα, αρνητική επίπτωση είχε η αύξηση των Εισαγωγών Αγαθών και Υπηρεσιών (0,6% συνολικά, 6,1% για υπηρεσίες και -1,2% για αγαθά) και η μείωση της Δημόσιας Κατανάλωσης (-1,4%).

Πίνακας 1 ΑΕΠ και συνιστώσες, ποσοστιαίες μεταβολές (%)

		2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4	2023-Q1	2023-Q2
Ιδιωτική Κατανάλωση	ετήσια	8,80	5,50	4,00	2,50	3,20
	τριμηνιαία	0,20	-0,70	1,70	1,20	0,90
Δημόσια Κατανάλωση	ετήσια	0,10	-2,80	-1,90	2,10	-1,40
	τριμηνιαία	1,60	-1,70	-0,30	2,50	-1,80
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Ετήσια	10,20	8,30	14,80	8,20	7,90
	τριμηνιαία	0,70	0,50	8,10	-1,10	0,30

Έκθεση Β τριμήνου 2023

Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	ετήσια	12,40	-2,70	-2,00	7,10	0,10
	τριμηνιαία	5,70	-3,10	0,10	4,50	-1,20
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	ετήσια	14,60	5,20	6,80	5,20	0,60
	τριμηνιαία	5,60	-0,20	5,40	-5,40	1,00
ΑΕΠ	ετήσια	7,10	4,10	4,80	2,00	2,70
	τριμηνιαία	0,50	0,30	1,20	0,00	1,30

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί

Η αύξηση των Επενδύσεων για το δεύτερο τρίμηνο του 2023 οφείλεται κυρίως στις κατηγορίες: Κατοικίες (ετήσια αύξηση 47,0%), Μεταφορικός Εξοπλισμός (ετήσια αύξηση 16,7%), Άλλες Κατασκευές (ετήσια αύξηση 15,0%), Άλλα Προϊόντα (ετήσια αύξηση 3,8%) ενώ αρνητική συμβολή παρουσίασαν οι κατηγορίες Εξοπλισμός Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ετήσια μείωση 22,6%) Μηχανολογικός Εξοπλισμός και Οπλικά Συστήματα (ετήσια μείωση 6,3%) και Αγροτικά Προϊόντα (ετήσια μείωση 4,0%).

Βραχυχρόνιοι δείκτες

Αναφορικά με τους βραχυχρόνιους δείκτες, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (Economic Sentiment Indicator, ESI) διαμορφώθηκε στις 111,7 μονάδες τον Αύγουστο του 2023, αυξημένος σε σχέση με τον Αύγουστο του 2022 (100,7) και σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (111,0). Ο Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών στη Μεταποίηση (PMI) διαμορφώθηκε στις 52,9 μονάδες τον Αύγουστο του 2023 ελαφρώς μειωμένος από τις 53,5 μονάδες τον Ιούλιο και αυξημένος από τις 48,8 μονάδες τον Αύγουστο του 2022.¹ Ο ρυθμός αύξησης του δείκτη είναι ο ταχύτερος που έχει καταγραφεί από τον Μάιο του 2022 ενώ συνεχίστηκε και τον Αύγουστο η αύξηση των νέων παραγγελιών καθώς και των νέων πωλήσεων.

Ο Γενικός Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής παρουσίασε τον Ιούλιο του 2023 μείωση κατά 1,9% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022, κυρίως λόγω της μείωσης κατά 11,4% του δείκτη παροχής ηλεκτρικού ρεύματος και από την αύξηση κατά 8,5% του δείκτη ορυχείων - λατομείων, κατά 2,4% του δείκτη παροχής νερού και κατά 0,8% του δείκτη μεταποίησης.

Ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο τον Ιούνιο του 2023 παρουσίασε μείωση σε ετήσια βάση κατά 1,0%, ενώ σε εποχικά διορθωμένους όρους κατά 2,6% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Ο Δείκτης Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο κατά τον ίδιο μήνα μειώθηκε κατά 7,6% σε ετήσια βάση, ενώ σε εποχικά διορθωμένους όρους κατά 3,8% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

Η DBRS Ratings GmbH (DBRS Morningstar) αναβάθμισε τις μακροπρόθεσμες αξιολογήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας σε ξένο και τοπικό νόμισμα από BB (υψηλό) σε BBB (χαμηλό) οδηγώντας τα ελληνικά ομόλογα σε καθεστώς επενδυτικής βαθμίδας. Παράλληλα, αναβάθμισε τις βραχυπρόθεσμες αξιολογήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας σε ξένο και τοπικό νόμισμα από R-3 σε R-2 (μεσαίο). Οι τάσεις για όλες τις αξιολογήσεις παραμένουν

¹ Η τιμή του δείκτη κυμαίνεται μεταξύ 0 και 100. Όταν ο δείκτης βρίσκεται πάνω από το σημείο μηδενικής μεταβολής 50 αυτό υποδεικνύει γενική ανάπτυξη της συγκεκριμένης μεταβλητής σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, ενώ ένδειξη κάτω από το 50 υποδεικνύει γενική μείωση.

σταθερές. Σε συνέχεια της ανωτέρω εξέλιξης, η Moody's Investor Service αναβάθμισε τον Σεπτέμβριο το αξιόχρεο των μακροπρόθεσμων καταθέσεων και την αυτόνομη βασική πιστοληπτική αξιολόγηση 6 ελληνικών τραπεζών με θετικές προοπτικές.

Ρευστότητα

Ο συνολικός δανεισμός του ιδιωτικού τομέα (επιχειρήσεις και νοικοκυριά) από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα ακολούθησε καθοδική πορεία την περίοδο Αύγουστος 2022 - Αύγουστος 2023. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, τον Αύγουστο του 2023 το υπόλοιπο των δανείων ήταν 111,6 δις ευρώ, μειωμένο κατά 1,3 δις ευρώ (-1,2%) σε ετήσια βάση και μειωμένο κατά 521 εκατομμύρια ευρώ (-0,50%) σε σύγκριση με τον Μάιο του 2023.

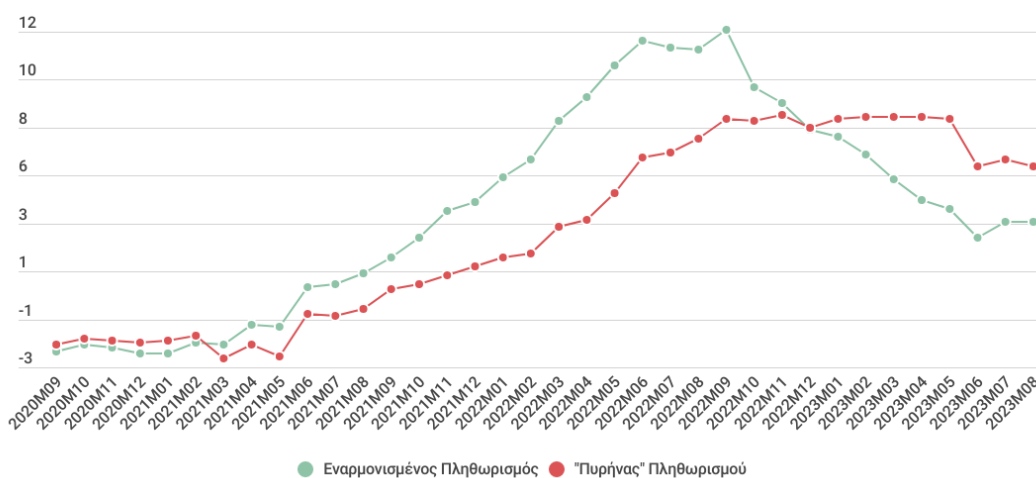
Οι ακαθάριστες ροές νέων δανείων (δηλαδή, το σύνολο δανείων τακτής λήξης χωρίς την αφαίρεση των αποπληρωμών εκ μέρους των δανειοληπτών) μειώθηκαν το επτάμηνο Ιανουάριος - Ιούλιος του 2023 (10.872 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022 που διαμορφώθηκαν στα 13.259 εκατ. ευρώ). Τα νέα δάνεια προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις μειώθηκαν (από 11.635 εκατ. ευρώ σε 9.341 εκατ. ευρώ), ενώ τα λοιπά νέα δάνεια (στεγαστικά, καταναλωτικά, ελεύθεροι επαγγελματίες) μειώθηκαν από 1.623 εκατ. ευρώ σε 1.530 εκατ. ευρώ.

Αναφορικά με τις καταθέσεις επιχειρήσεων και νοικοκυριών, τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος καταγράφουν το ποσό των 189,4 δις ευρώ τον Αύγουστο του 2023, αυξημένες κατά 6,26 δις ευρώ (3,4%) σε ετήσια βάση και κατά 2,9 δις ευρώ (1,6%) σε σχέση με τον Μάιο του 2023.

Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός (ετήσια ποσοστιαία μεταβολή του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή) ανήλθε τον Αύγουστο του 2023 στο 3,5% σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, μειωμένος σε σχέση με τον Αύγουστο του 2022 (11,2%) και αμετάβλητος σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

Διάγραμμα 2 Πληθωρισμός εναρμονισμένου δείκτη και "πυρήνας" πληθωρισμού

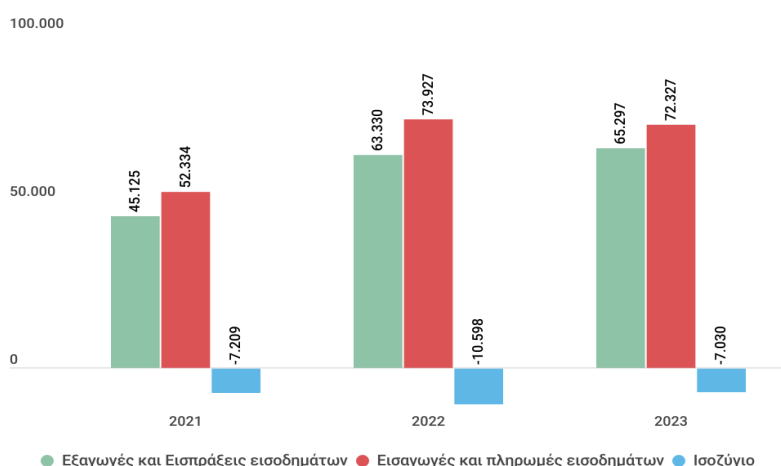
Ο «πυρήνας» του πληθωρισμού (δεν περιλαμβάνει την ενέργεια και τα μη επεξεργασμένα τρόφιμα), διαμορφώθηκε στο 6,0% τον Αύγουστο του 2023 μειωμένος σε σχέση με τον Αύγουστο του προηγούμενου έτους (7,2%) και σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (6,3%). Στην Ευρωζώνη, τον Αύγουστο ο εναρμονισμένος δείκτης αυξήθηκε σε ετήσια βάση κατά 5,2% ενώ ο «πυρήνας» του πληθωρισμού διαμορφώθηκε σε 6,2%.

Σημαντική πτώση κατέγραψαν ο δείκτης τιμών παραγωγού στη βιομηχανία και ο δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία. Συγκεκριμένα, τον Ιούλιο ο δείκτης τιμών παραγωγού στη βιομηχανία μειώθηκε σε ετήσια βάση κατά 8,6% έναντι αύξησης 35,6% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι, ενώ σε σχέση με τον Ιούνιο αυξήθηκε κατά 1,4%. Ο δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία για τον Ιούλιο παρουσίασε ετήσια μείωση 14,4% έναντι αύξησης 28,1% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι, ενώ σε σχέση με τον Ιούνιο αυξήθηκε κατά 4,8%.

Εξωτερικός τομέας

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, το επτάμηνο Ιανουάριος-Ιούλιος του 2023, το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών βελτιώθηκε κατά 3,6 δις ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022. Συγκεκριμένα, το έλλειμμα 10,6 δις ευρώ του 2022 μειώθηκε σε 7,0 δις ευρώ. Η μείωση του ελλείμματος οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εισπράξεων των πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων κατά 26,5% (έναντι αύξησης 5,7% το 2022) και στην μείωση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά 6,7% (έναντι αύξησης 44,3% το 2022). Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες (μείωση 0,01% έναντι αύξησης 46,8% το 2022) ενώ οι πληρωμές πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων αυξήθηκαν κατά 44,4% (έναντι αύξησης 15,8% το 2022). Όσον αφορά τις ταξιδιωτικές εισπράξεις, αυτές αυξήθηκαν κατά 1,7 δις ευρώ το επτάμηνο Ιανουάριος-Ιούλιος του 2023 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022 (αύξηση 20,2%). Η αύξηση των ταξιδιωτικών εισπράξεων οφείλεται στην άνοδο της εισερχόμενης ταξιδιωτικής κίνησης κατά 21,9%, καθώς η μέση δαπάνη ανά ταξίδι μειώθηκε κατά 1,8%.

Διάγραμμα 3 Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Ιανουαρίου-Ιουλίου, σε εκατ. ευρώ

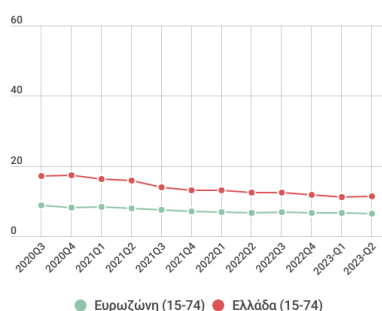
Ειδικά για τον Ιούλιο του 2023, το πλεόνασμα μειώθηκε κατά 135,2 εκατ. ευρώ, εξέλιξη που οφείλεται κυρίως στην βελτίωση του ισοζυγίου υπηρεσιών (αύξηση πλεονάσματος κατά 471,1 εκατ. ευρώ), του ισοζυγίου αγαθών (μείωση ελλείμματος κατά 478,1 εκατ. ευρώ) ενώ αρνητική ήταν η συμβολή του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων (αύξηση ελλείματος κατά 327,1 εκατ. ευρώ) και του ισοζυγίου δευτερογενών εισοδημάτων (μείωση πλεονάσματος κατά 564,4 ευρώ και αύξηση ελλείματος κατά 193,0 εκατ. ευρώ).

Ανεργία

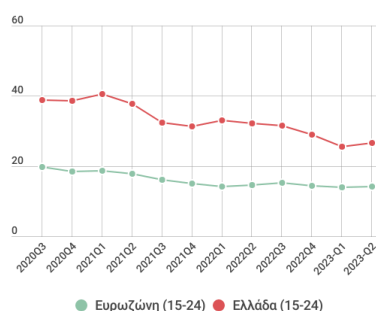
Σύμφωνα με τη Μηνιαία Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας τον Ιούλιο του 2023 διαμορφώθηκε σε 10,8% έναντι 12,5% τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους, και 11,0% τον Ιούνιο του 2023. Ο αριθμός των ανέργων τον Ιούλιο του 2023 ανήλθε σε 512.721 άτομα, μειωμένος κατά 72.935 άτομα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2022 (μείωση 12,5%) και κατά 9.938 άτομα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2023 (μείωση 1,9%).

Διάγραμμα 4 Ποσοστό ανεργίας, Ελλάδα και Ευρωζώνη

4Α Ανεργία στο σύνολο του πληθυσμού (15-74 ετών)

4B Ανεργία στους νέους (15-24 ετών)

Επιπλέον, σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, η ανεργία των νέων κάτω των 25 ετών στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε 23,2% τον Ιούλιο του 2023 έναντι 29,3% τον Ιούλιο του 2022.

Απασχόληση

Με βάση τα μηνιαία στοιχεία, το σύνολο των απασχολούμενων τον Ιούλιο του 2023 ανήλθε σε 4.221.067 άτομα, αριθμός αυξημένος κατά 105.766 άτομα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2022 (αύξηση 2,6%) και μειωμένος κατά 3.057 άτομα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2023 (μείωση 0,1%).

Η μερική απασχόληση κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023, διαμορφώθηκε στο 7,2% του συνόλου της απασχόλησης (έναντι 8,2% στο δεύτερο τρίμηνο του 2022) ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωζώνη είναι 20,7% (έναντι 20,6% πέρσι). Η προσωρινή απασχόληση αντιστοιχούσε στο 11,2% του συνόλου των μισθωτών (έναντι 11,4% στο δεύτερο τρίμηνο του 2022) ενώ στην Ευρωζώνη διαμορφώθηκε στο 14,6% (έναντι 15,8% το προηγούμενο έτος).

Ροές μισθωτής εργασίας

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας που τηρούνται στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, το πρώτο εξάμηνο του 2023 καταγράφηκαν 1.636.968 προσλήψεις και 1.332.050 αποχωρήσεις, διαμορφώνοντας ένα θετικό ισοζύγιο 304.918 θέσεων μισθωτής εργασίας (από θετικό ισοζύγιο 267.192 την αντίστοιχη περίοδο του 2022). Η βελτίωση στις ροές της αγοράς εργασίας κατά 37.726 θέσεις εργασίας οφείλεται στην αύξηση των προσλήψεων (191.408 περισσότερες από το προηγούμενο έτος) που υπερέβησαν την αύξηση των αποχωρήσεων (153.682 περισσότερες από το προηγούμενο έτος). Η μερική (και εκ περιτροπής) απασχόληση αντιστοιχούσε στο 46,0% των νέων προσλήψεων το πρώτο εξάμηνο του 2023, ελαφρώς αυξημένη σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022 (45,1%).

Κενές θέσεις

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ο αριθμός των κενών θέσεων εργασίας στο σύνολο της οικονομίας² κατά το Β' τρίμηνο 2023 παρουσιάζει αύξηση κατά 36,2% σε σύγκριση με το Β' τρίμηνο 2022 (37.107 και 27.246 αντίστοιχα), έναντι αύξησης 123,7% κατά την αντίστοιχη σύγκριση του έτους 2022 προς το 2021. Η συνεχιζόμενη άνοδος των κενών θέσεων σε συνδυασμό με την υποχώρηση της ανεργίας υποδηλώνει ότι η βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας αντανακλάται και στην αγορά εργασίας, η οποία διατηρεί τον δυναμισμό της. Ωστόσο, ο σημαντικά ταχύτερος ρυθμός ανόδου των κενών θέσεων σε σχέση την άνοδο της απασχόλησης και την πτώση της ανεργίας αναδεικνύει την αυξημένη αναντιστοιχία μεταξύ των ζητούμενων και προσφερόμενων δεξιοτήτων.

Αμοιβές

Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ο (εποχικά διορθωμένος) Δείκτης Μισθολογικού Κόστους στο σύνολο της οικονομίας³ παρουσιάζει ονομαστική αύξηση κατά 4,3% το δεύτερο τρίμηνο του 2023 σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2022, έναντι ετήσιας αύξησης 3,1% κατά την αντίστοιχη σύγκριση του 2022 με το 2021. Η πορεία του μισθολογικού κόστους αντανακλά τόσο την αυξημένη ζήτηση εργασίας όσο και την αύξηση του κατώτατου μισθού που πραγματοποιήθηκε το προηγούμενο διάστημα, υπολείπεται ωστόσο από την αύξηση των τιμών.

Διαθέσιμο εισόδημα

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τους τριμηνιαίους μη χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς θεσμικών τομέων (για το πρώτο τρίμηνο του 2023), το

² Εξαιρούνται ο πρωτογενής τομέας και οι δραστηριότητες των νοικοκυριών.

³ Περιλαμβάνει τους τομείς Β έως Σ της Στατιστικής Ταξινόμησης των Οικονομικών Δραστηριοτήτων ΣΤΑΚΟΔ 08/NACE Rev. 2. Δεν περιλαμβάνονται ο πρωτογενής τομέας και οι δραστηριότητες των νοικοκυριών καθώς και επιχειρήσεις με λιγότερους από πέντε μισθωτούς.

διαθέσιμο εισόδημα του τομέα των νοικοκυριών και των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά (ΜΚΙΕΝ) (S.1Μ) αυξήθηκε κατά 11,3% σε ονομαστικούς όρους σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, από 31,53 δις ευρώ σε 35,09 δις ευρώ.

[κενή σελίδα]

2. Δημοσιονομικές εξελίξεις

2.1. Δημοσιονομικά στοιχεία Ιανουαρίου - Ιουλίου 2023

Σύμφωνα με την εκτίμηση του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, το Ενοποιημένο Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης με προσαρμογές το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου του 2023 καταγράφει πλεόνασμα 2.476 εκατ. ευρώ που ισοδυναμεί με βελτίωση 1.326 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το αντίστοιχο επτάμηνο του 2022.

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός παρουσιάζει ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα 3.558 εκατ. ευρώ βελτιωμένο κατά 4.719 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου του 2022. Στην πλευρά των εσόδων, εμφανίζονται αυξημένα τα φορολογικά έσοδα κατά 3.519 εκατ. ευρώ, τα μη φορολογικά και μη τακτικά έσοδα κατά 231 εκατ. ευρώ και τα έσοδα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων κατά 493 εκατ. ευρώ. Επισημαίνεται ότι, στα φορολογικά έσοδα, τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος εμφανίζονται αυξημένα κατά 1.667 εκατ. ευρώ, τα έσοδα από τον ΦΠΑ κατά 1.397 εκατ. ευρώ, ενώ τα έσοδα από τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης (ΕΦΚ) εμφανίζονται αυξημένα κατά 87 εκατ. ευρώ. Επισημαίνεται επίσης ότι, στα μη φορολογικά και μη τακτικά έσοδα του Κράτους συμπεριλαμβάνεται η είσπραξη της πρώτης δόσης, ποσού 1.718 εκατ. ευρώ, από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) (οι αντιστοιχούσες δαπάνες το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου του 2023 ανέρχονται σε 415 εκατ. ευρώ).

Στην πλευρά των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού παρατηρείται αύξηση κατά 295 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το επτάμηνο Ιανουαρίου – Ιουλίου του 2022, η οποία αποδίδεται στην αύξηση των τόκων κατά 1.552 εκατ. ευρώ, ενώ οι Πρωτογενείς δαπάνες μειώθηκαν κατά 1.239 εκατ. ευρώ.

Στους υπόλοιπους υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης, τα Νομικά Πρόσωπα εμφανίζουν μειωμένα έσοδα κατά 81 εκατ. ευρώ και αυξημένες δαπάνες κατά 1.030 εκατ. ευρώ, καταλήγοντας σε ένα ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα 1.231 εκατ. ευρώ μειωμένο κατά 1.083 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου του 2022. Η μείωση των εσόδων των Νομικών Προσώπων οφείλεται κυρίως στην μείωση των εσόδων από μεταβιβάσεις κατά 124 εκατ. ευρώ (κυρίως από φορείς εκτός της γενικής κυβέρνησης). Η αύξηση των δαπανών των Νομικών Προσώπων οφείλεται κυρίως στην αύξηση των δαπανών για μεταβιβάσεις κατά 376 εκατ. ευρώ και για κοινωνικές παροχές κατά 537 εκατ. ευρώ (τα τελευταία δύο δεν φαίνονται στη συνοπτική ταξινόμηση του πίνακα που ακολουθεί).

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) καταγράφουν αυξημένα έσοδα κατά 410 εκατ. ευρώ και αυξημένες δαπάνες κατά 506 εκατ. ευρώ, με συνέπεια το πρωτογενές πλεόνασμα τους (57 εκατ. ευρώ) να είναι μειωμένο κατά 93 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου του 2022. Η αύξηση των εσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων από μεταβιβάσεις κατά 337 εκατ. ευρώ (από τον κρατικό προϋπολογισμό). Η αύξηση των δαπανών των ΟΤΑ οφείλεται κυρίως σε αυξημένες αγορές αγαθών και υπηρεσιών κατά 183 εκατ. ευρώ καθώς και σε αυξημένες αγορές μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων κατά 259 εκατ. ευρώ (τα τελευταία δύο δεν φαίνονται στη συνοπτική ταξινόμηση του πίνακα που ακολουθεί).

Οι Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) καταγράφουν αυξημένα έσοδα κατά 389 εκατ. ευρώ και αυξημένες δαπάνες κατά 2.097 εκατ. ευρώ, με συνέπεια την μείωση του πρωτογενούς αποτελέσματός τους, έλλειμμα 57 εκατ. ευρώ, κατά 1.708 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου του 2022. Η αύξηση των εσόδων των

Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης οφείλεται κυρίως στην αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 955 εκατ. ευρώ (το τελευταίο δεν φαίνεται στη συνοπτική ταξινόμηση του πίνακα που ακολουθεί). Η αύξηση των δαπανών των ΟΚΑ οφείλεται κυρίως σε αύξηση των δαπανών για κοινωνικές παροχές κατά 1.566 εκατ. ευρώ (το τελευταίο δεν φαίνεται στη συνοπτική ταξινόμηση του πίνακα που ακολουθεί).

Τέλος, η μικρότερη αύξηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης κατά 223 εκατ. ευρώ το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου του 2023 έναντι μεγαλύτερης αύξησης κατά 625 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο επτάμηνο του 2022 είχε μικρότερη αρνητική επίπτωση στο πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης το επτάμηνο του 2023.

Πίνακας 2 Εκτέλεση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης Ιανουαρίου - Ιουλίου, σε εκατ. ευρώ

	2022	2023	Διαφορά
Κρατικός Προϋπολογισμός			
Καθαρά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού	33.703	37.148	3.445
Φορολογικά Έσοδα	30.148	33.667	3.519
Μη Φορολογικά και μη Τακτικά Έσοδα	4.926	5.156	231
Επιστροφές φόρων	3.149	3.947	797
Έσοδα ΠΔΕ	1.778	2.271	493
Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού	38.288	38.583	295
Πρωτογενείς δαπάνες τακτικού	29.483	28.244	-1.239
Τόκοι	3.455	5.006	1.552
Δαπάνες ΠΔΕ και Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας	5.350	5.333	-18
Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού	-1.161	3.558	4.719
Νομικά Πρόσωπα εκτός Κρατικού Προϋπολογισμού			
Έσοδα	11.181	11.100	-81
εκ των οποίων μεταβιβάσεις	6.745	6.621	-124
Δαπάνες	8.950	9.980	1.030
εκ των οποίων τόκοι	83	111	28
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Νομικών προσώπων	2.314	1.231	-1.083
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)			
Έσοδα	4.239	4.649	410
εκ των οποίων μεταβιβάσεις	2.739	3.076	337
Δαπάνες	4.096	4.602	506
εκ των οποίων τόκοι	7	10	3
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΟΤΑ	150	57	-93
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)			
Έσοδα	26.586	26.975	389
εκ των οποίων μεταβιβάσεις	12.571	11.747	-824
Δαπάνες	24.939	27.036	2.097
εκ των οποίων τόκοι	5	4	0
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΟΚΑ	1.652	-57	-1.708
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης			
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης (μη ενοποιημένο)	2.956	4.790	1.835
Ενδοκυβερνητικοί τόκοι	-473	-788	-316
Επίπτωση μεταβολής ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	-625	-223	402
Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	-708	-1.303	-595
Ενοποιημένο Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης με προσαρμογές	1.150	2.476	1.326

Πηγή: Εκτέλεση προϋπολογισμού Κράτους και Γενικής Κυβέρνησης, εκτιμήσεις ΓΠΚΒ

Μεθοδολογικές Διευκρινίσεις

Τα στοιχεία του Κρατικού προϋπολογισμού προέρχονται από το μηνιαίο δελτίο εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού ενώ τα στοιχεία των λοιπών υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης από το μηνιαίο δελτίο της Γενικής Κυβέρνησης όπως δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών. Σημειώνεται ότι το δελτίο εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού έχει αλλάξει από τον Ιανουάριο του 2019 στα πρότυπα του νέου Λογιστικού Σχεδίου.

Υπάρχουν δύο ιδιαιτερότητες στη χρήση των δελτίων για τις ανάγκες του παρόντος πίνακα. Η πρώτη αφορά το ταμειακό αποτέλεσμα του κράτους στο δελτίο της Γενικής Κυβέρνησης που δεν είναι ίδιο με εκείνο που δημοσιεύεται στο δελτίο του Κράτους (βλ. προσαρμογές στη σελίδα 30 του Δελτίου Γενικής Κυβέρνησης). Για λόγους απλούστευσης, τα ταμειακά στοιχεία που παρουσιάζουμε προέρχονται από το δελτίο του Κράτους όπως εμφανίζεται στο στοιχείο 3 του πίνακα 1 (βλ. και πληροφοριακά στοιχεία του πίνακα 1 για το Πρωτογενές Αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού) και περιλαμβάνουν την επίπτωση του προγράμματος εξόφλησης υποχρεώσεων παρελθόντων ετών και εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Επιπρόσθετα, δεν περιλαμβάνουμε τα έσοδα από το ΠΔΕ στα μη Φορολογικά και μη Τακτικά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, αλλά τα εμφανίζουμε ως ξεχωριστή κατηγορία εσόδων.

Η δεύτερη αφορά τους ενδοκυβερνητικούς τόκους, δηλαδή τους τόκους που καταβάλλει το κράτος στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που κατέχουν κρατικούς τίτλους – κυρίως *repos*. Αυτοί έχουν μεν εξουδετερωθεί από το πρωτογενές αποτέλεσμα του κράτους (αφού συμπεριλαμβάνονται στις δαπάνες για τόκους), παραμένουν όμως στα έσοδα των υποτομέων. Το ύψος τους ισούται με το άθροισμα των πρωτογενών αποτελεσμάτων των επιμέρους υποτομέων, μείον το ενοποιημένο πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης (βλ. σελ. 2 Δελτίου Γενικής Κυβέρνησης). Στον πίνακά μας η ενοποίηση των ενδοκυβερνητικών τόκων γίνεται μαζί με τις υπόλοιπες τελικές προσαρμογές. Οι υπόλοιπες προσαρμογές είναι η μεταβολή των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης (ως προσεγγιστικό μέγεθος για τη μεταβολή των απλήρωτων υποχρεώσεων) καθώς και οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ). Τόσο οι εισπράξεις όσο και οι πληρωμές του ΤΑΑ συμπεριλαμβάνονται στα έσοδα και τις δαπάνες, όταν όμως οι εισπράξεις υπερβαίνουν τις πληρωμές, η διαφορά αυτή αφαιρείται από το τελικό αποτέλεσμα.

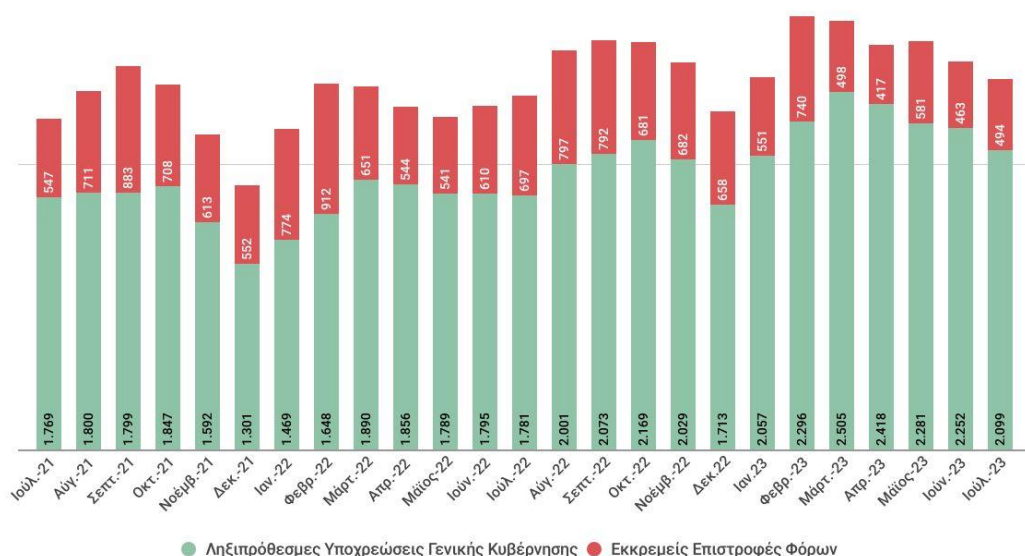
Σημειώνεται, τέλος, ότι το Ενοποιημένο Πρωτογενές Αποτέλεσμα με Προσαρμογές που παρουσιάζουμε είναι μια εκτίμηση που διευκολύνει τη σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους (που έχει υπολογιστεί με την ίδια μεθοδολογία) και επιτρέπει την παρακολούθηση της δημοσιονομικής πορείας κατά το τρέχον έτος. Τονίζουμε, ωστόσο, ότι δεν είναι συγκρίσιμο με το αποτέλεσμα που δημοσιεύει η ΕΛΣΤΑΤ ακολουθώντας τη μεθοδολογία ESA. Το τελευταίο είναι το μόνο επίσημο αποτέλεσμα και περιλαμβάνει επιπλέον προσαρμογές όπως η χρονική μεταχείριση επιμέρους φορολογικών εσόδων, η διαφορά πληρωμών από φυσικές παραλαβές εξοπλιστικών, η διαφορά εισπράξεων από αιτήματα πληρωμής (*claims*) ΠΔΕ, τα οριστικά στοιχεία μεταβολής των απλήρωτων υποχρεώσεων και εκκρεμών επιστροφών φόρων κ.λπ., οι οποίες απουσιάζουν από τον παραπάνω πίνακα.

2.2. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις και απαιτήσεις Δημοσίου

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις δημοσίου

Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του δημοσίου προς τους ιδιώτες διακρίνονται στις ληξιπρόθεσμες δαπάνες για αγορά αγαθών και υπηρεσιών από τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης και στις εκκρεμείς επιστροφές φόρων.

Διάγραμμα 5 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης, σε εκατ. ευρώ

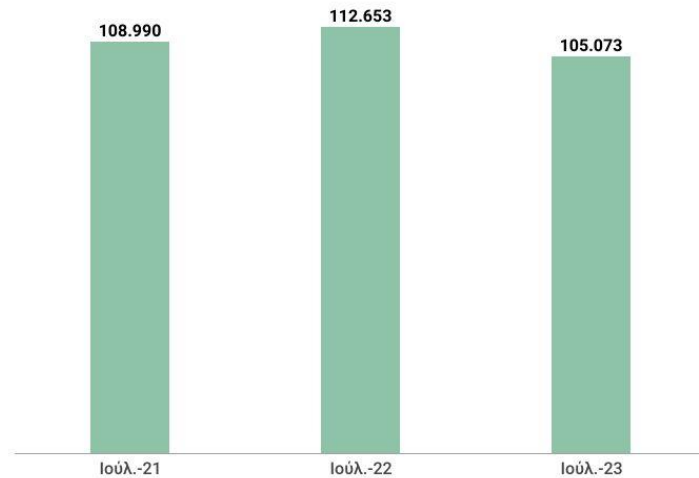
Τον Ιούλιο του 2023 καταγράφηκε αύξηση των συνολικών ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του Δημοσίου κατά 115 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με τον Ιούλιο του 2022. Ειδικότερα, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές αυξήθηκαν κατά 318 εκατ. ευρώ φτάνοντας τα 2.099 εκατ. ευρώ και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων μειώθηκαν κατά 203 εκατ. ευρώ φτάνοντας τα 494 εκατ. ευρώ.

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, το συνολικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο⁴ στο τέλος του Ιουλίου του 2023, διαμορφώθηκε στα 105,1 δις ευρώ, μειωμένο κατά 7,6 δις ευρώ σε σχέση με τον Ιούλιο του 2022.

⁴ Το «Συνολικό Ληξιπρόθεσμο Υπόλοιπο» περιλαμβάνει τις συσσωρευμένες οφειλές στο τέλος κάθε μήνα αναφοράς, αθροίζοντας το «παλιό» ληξιπρόθεσμο χρέος, όπως διαμορφώθηκε στις 30/11 του προηγούμενου έτους, με το «νέο» ληξιπρόθεσμο χρέος, όπως διαμορφώθηκε μέχρι τον μήνα αναφοράς και αφαιρώντας εισπράξεις και διαγραφές έναντι «παλιού» και «νέου» ληξιπρόθεσμου χρέους μέχρι τον μήνα αναφοράς.

Διάγραμμα 6 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων, σε εκατ. ευρώ

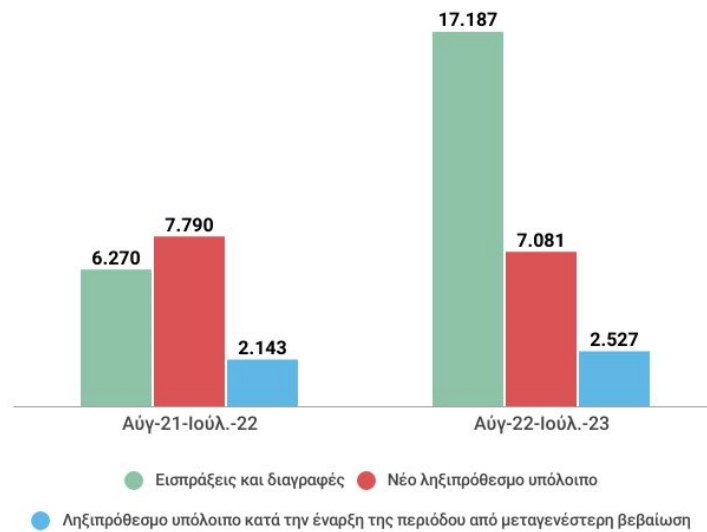

Η μείωση αυτή υπολογίζεται από (α) τις νέες ληξιπρόθεσμες οφειλές ύψους 7,1 δις ευρώ συν (β) τις ληξιπρόθεσμες οφειλές κατά την 1/8/2022 που βεβαιώθηκαν μεταγενέστερα ύψους 2,5 δις ευρώ, μείον (γ) τις εισπράξεις και διαγραφές, οι οποίες αγγίζουν συνολικά τα 17,2 δις ευρώ. Στο σημείο αυτό αξίζει να υπογραμμιστεί η σημαντική αύξηση των διαγραφών του διαστήματος 1/8/2022-31/7/2023 (11,7 δις ευρώ) έναντι των διαγραφών της αντίστοιχης προηγούμενης περιόδου (1,4 δις ευρώ). Η διαφορά αυτή πηγάζει από τη διαγραφή οφειλών της ΟΣΕ ΑΕ ύψους 10,4 δις ευρώ⁵, η οποία πραγματοποιήθηκε το διάστημα Απριλίου - Μαΐου του 2023.

Η διαγραφή των ανωτέρω οφειλών επηρέασε και την πορεία του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου κατά το πρώτο επτάμηνο του 2023, το οποίο μειώθηκε κατά 8,7 δις ευρώ, καθώς οι εκροές από το συνολικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο, δηλαδή οι εισπράξεις και οι διαγραφές (14,2 δις ευρώ) ήταν περισσότερες από τις εισροές, οι οποίες περιλαμβάνουν τα νέα ληξιπρόθεσμα ύψους 3,8 δις ευρώ και τις ληξιπρόθεσμες οφειλές στο τέλος του 2022 που βεβαιώθηκαν μεταγενέστερα (1,7 δις ευρώ).

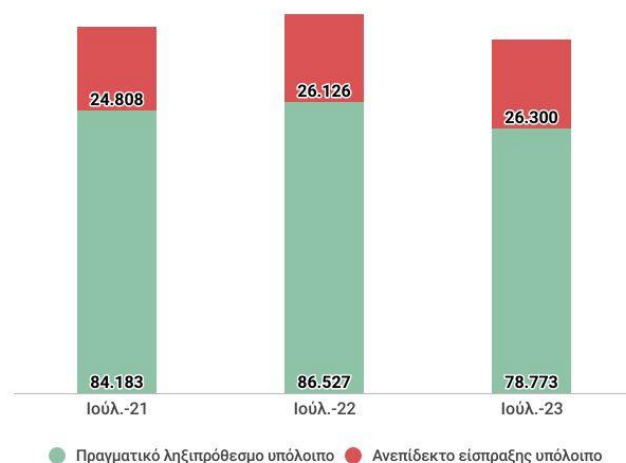
⁵ Η διαγραφή πραγματοποιήθηκε βάσει της υπ' αριθμ. 158930ΕΞ2022 (ΦΕΚ 715/Β/27.12.2022) Απόφασης, στην οποία προβλέπεται η διαγραφή βεβαιωμένων οφειλών της ΟΣΕ ΑΕ έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, που προέρχονται από καταπτώσεις δανείων εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο συνολικού ύψους 10,4 δις ευρώ (οφειλές ύψους 7,38 δις ταξινομούνταν στην ΔΟΥ ΦΑΕ Αθηνών και διαγράφηκαν τον Απρίλιο του 2023 και οφειλές ύψους 3,03 δις ταξινομούνταν στο Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ. και διαγράφηκαν τον Μάιο του 2023).

Διάγραμμα 7 Εισροές και εκροές ληξιπρόθεσμου υπολοίπου, σε εκατ. ευρώ

Παράλληλα σημειώνεται ότι ποσοστό 25% του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου, που αντιστοιχεί σε 26,3 δις ευρώ, αφορά σε οφειλές που χαρακτηρίζονται ως ανεπίδεκτες είσπραξης⁶. Οι οφειλές αυτές σημείωσαν μικρή αύξηση σε ετήσια βάση, κατά 174 εκατ. ευρώ. Κατά συνέπεια η μείωση του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου προέρχεται από τη μεταβολή του «πραγματικού» ληξιπρόθεσμου υπολοίπου, δηλαδή του συνολικού μετά την αφαίρεση του ανεπίδεκτου είσπραξης υπολοίπου, το οποίο σημείωσε μείωση κατά 7,8 δις ευρώ σε ετήσια βάση αγγίζοντας την 1/8/2023 τα 78,8 δις ευρώ.

Διάγραμμα 8 Πραγματικό και ανεπίδεκτο είσπραξης ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο, σε εκατ. ευρώ

⁶ Πρόκειται για οφειλές των οποίων η είσπραξη είναι αντικειμενικά αδύνατη, βάσει των προϋποθέσεων που ορίζονται στο άρθρο 82 του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ΝΔ 356/1974). Αφορά για παράδειγμα περιπτώσεις στις οποίες ο οφειλέτης και οι συνυπόχρεοί του δε διαθέτουν περιουσιακά στοιχεία και ολοκληρώθηκε η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης επί κινητών, ακινήτων και απαιτήσεων του οφειλέτη (και έπαυσαν οι εργασίες πτώχευσης αν πρόκειται για πτωχό).

Εξετάζοντας την ποιοτική διάρθρωση του πραγματικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου διαπιστώνουμε ότι μόνο το 59% αυτού, που αντιστοιχεί σε 46,5 δις ευρώ, πηγάζει από φορολογικές οφειλές (άμεσοι και έμμεσοι φόροι, φόροι στην περιουσία, ΦΠΑ, ειδικοί φόροι κατανάλωσης κτλ.). Το υπόλοιπο των πραγματικών ληξιπρόθεσμων οφειλών προέρχεται από άλλες κατηγορίες οφειλής, οι οποίες παρουσιάζουν χαμηλό ποσοστό είσπραξης. Σύμφωνα με στοιχεία της ΑΑΔΕ, σε αυτές περιλαμβάνονται τα πρόστιμα (φορολογικά και μη φορολογικά) τα οποία αποτελούν το 30,8% του πραγματικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου, καθώς αγγίζουν τα 24,2 δις ευρώ και οι μη φορολογικές οφειλές (δάνεια, δικαστικά έξοδα, καταλογισμοί κτλ.), οι οποίες αποτελούν το 10,3% του πραγματικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 8,1 δις ευρώ. Λαμβάνοντας υπόψη ότι 8,8 δις ευρώ από τις φορολογικές οφειλές πηγάζουν από αφερέγγυους οφειλέτες και 10,9 δις ευρώ αφορούν σε οφειλές με λήξη δόσεων πέραν της τελευταίας δεκαετίας, απομένουν 26,7 δις ευρώ οφειλών από τις οποίες, σύμφωνα με στοιχεία της ΑΑΔΕ, πηγάζει άνω του 90% των εισπράξεων. Με άλλα λόγια το σύνολο σχεδόν των εισπράξεων προέρχεται από μόλις το 34% του πραγματικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου, που ισοδυναμεί με το 25% του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου.

Αναφορικά με τον συνολικό αριθμό των οφειλετών, στο τέλος του Ιουλίου του 2023 παρατηρείται μείωση κατά 245.996 πρόσωπα (φυσικά και νομικά) σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022 με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται στους 3.984.904 οφειλέτες. Η εν λόγω μείωση προέρχεται από τις χαμηλότερες κατηγορίες οφειλής μέχρι 10.000 ευρώ, στις οποίες συγκεντρώνεται το 91,4% των οφειλετών, με τον αριθμό των οφειλετών να μειώνεται συνολικά κατά 261.853 πρόσωπα⁷. Αντιθέτως, στις υπόλοιπες κατηγορίες οφειλής παρατηρείται αύξηση του αριθμού των οφειλετών με τη μεγαλύτερη, κατά 13.632 πρόσωπα, να καταγράφεται στο εύρος οφειλής από 10 έως 100.000 ευρώ.

Πίνακας 3 Κατανομή πλήθους οφειλετών με χρέη προς τη Φορολογική Διοίκηση

Εύρος οφειλής (ευρώ)	Πλήθος ΑΦΜ οφειλετών κατά την 1/8/2022	Πλήθος ΑΦΜ οφειλετών κατά την 1/8/2023	Μεταβολή πλήθους οφειλετών
<50	877.173	848.584	-28.589
50-500	1.550.622	1.381.230	-169.392
500-10.000	1.476.515	1.412.643	-63.872
10.000-100.000	277.411	291.043	13.632
100.000-1.000.000	40.317	42.309	1.992
>1.000.000	8.862	9.095	233
Σύνολο	4.230.900	3.984.904	-245.996

Πηγή: ΑΑΔΕ

Η μείωση του αριθμού των οφειλετών στο εύρος οφειλής μέχρι 10.000 ευρώ συνοδεύεται από μείωση του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου σε ετήσια βάση κατά 100,4 εκατ.

⁷ Για μεγαλύτερη ακρίβεια διευκρινίζεται ότι εντός του εύρους οφειλής 500-10.000 ευρώ παρατηρείται μείωση του αριθμού των οφειλετών μέχρι του ύψους των 5.000 ευρώ, ενώ στην κατηγορία οφειλής μεταξύ 5.000 και 10.000 ευρώ σημειώνεται αύξηση κατά 1.461 πρόσωπα.

ευρώ⁸. Ωστόσο, στις υψηλότερες κατηγορίες οφειλής (μέχρι τα 100 εκατ. ευρώ) παρατηρείται αύξηση του ληξιπρόθεσμου υπολοίπου.

Ιδιαίτερη ανάλυση απαιτεί η κατηγορία οφειλής άνω του 1 εκατ. ευρώ, καθώς στο εύρος μεταξύ 1 και 100 εκατ. ευρώ καταγράφεται αύξηση του ληξιπρόθεσμου υπολοίπου κατά 799,4 εκατ. ευρώ, ενώ οι οφειλές άνω των 100 εκατ. ευρώ παρουσιάζουν σημαντική μείωση κατά 9,3 δις ευρώ, η οποία πηγάζει από τη διαγραφή οφειλών της ΟΣΕ ΑΕ ύψους 10,4 δις.

Σημειώνεται ότι στο εύρος οφειλής άνω του 1 εκατ. ευρώ συγκεντρώνεται το 77,7% του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου και μόλις το 0,2% των οφειλετών. Επίσης σημαντικός εξακολουθεί να είναι ο ρόλος των νομικών προσώπων στη συγκεκριμένη κατηγορία οφειλής, καθώς συμμετέχουν στις οφειλές κατά 68,8%, με το ληξιπρόθεσμο υπόλοιπό τους να αγγίζει στο τέλος του Ιουλίου του 2023 τα 56,1 δις ευρώ. Αντίστοιχα, το πλήθος των νομικών προσώπων που οφείλουν πάνω από 1 εκατ. ευρώ διαμορφώθηκε στα 5.552, καθώς αυξήθηκε σε ετήσια βάση κατά 145 νομικά πρόσωπα.

Αντιθέτως, οι οφειλές κάτω του 1 εκατ. ευρώ προέρχονται σε μεγάλο βαθμό (κατά 64,3%) από φυσικά πρόσωπα, ενώ η συμμετοχή των φυσικών προσώπων στο ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο είναι ακόμα υψηλότερη σε χαμηλότερες κατηγορίες οφειλής (ενδεικτικά αγγίζει το 88,5% για οφειλές μικρότερες των 10.000 ευρώ). Αντίστοιχα, το πλήθος των φυσικών προσώπων που οφείλουν λιγότερα από 1 εκατ. ευρώ διαμορφώθηκε στο τέλος του Ιουλίου του 2023 στα 3.509.966 άτομα, αποτελώντας το 88% του συνόλου των οφειλετών αυτής της κατηγορίας οφειλής.

Πίνακας 4 Κατανομή ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τη Φορολογική Διοίκηση, σε εκατ. ευρώ

Εύρος οφειλής (ευρώ)	Ληξιπρόθεσμες οφειλές κατά την 1/8/2022	Ληξιπρόθεσμες οφειλές κατά την 1/8/2023	Μεταβολή ληξιπρόθεσμων οφειλών
<50	17	17	0
50-500	318	285	-33
500-10.000	3.553	3.486	-67
10.000-100.000	7.757	8.193	436
100.000-1.000.000	10.935	11.478	543
>1.000.000	90.073	81.615	-8.458
Σύνολο	112.653	105.073	-7.579

Πηγή: ΑΑΔΕ

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις ασφαλισμένων

Σύμφωνα με την 2^η Τριμηνιαία Έκθεση Προόδου Έτους 2023 του ΚΕΑΟ, το σύνολο των ληξιπρόθεσμων ασφαλιστικών οφειλών στο τέλος του Ιουνίου 2023 διαμορφώθηκε στα 46,5 δις ευρώ⁹, δηλαδή παρουσίασε αύξηση κατά 618 εκατ. ευρώ σε σχέση με το προηγούμενο

⁸ Αναλυτικότερα, η μείωση του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου εντός του εύρους οφειλής 500-10.000 ευρώ εντοπίζεται μέχρι του ύψους των 5.000 ευρώ, ενώ στην κατηγορία οφειλής μεταξύ 5.000 και 10.000 ευρώ σημειώνεται αύξηση κατά 12,6 εκατ. ευρώ.

⁹ Οι συνολικές οφειλές περιλαμβάνουν τις κύριες οφειλές ύψους 29,2 δις ευρώ και τα πρόσθετα τέλη ύψους 17,3 δις ευρώ.

τρίμηνο. Η μεταβολή αυτή προέρχεται τόσο από την αύξηση των κύριων οφειλών (κατά 214 εκατ. ευρώ), όσο και από την αύξηση των πρόσθετων τελών (κατά 404 εκατ. ευρώ).

Σε ετήσια βάση, μείωση παρουσίασε ο αριθμός των μητρώων των οφειλετών κατά 93.794, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των μητρώων με οφειλές σε ασφαλιστικά ταμεία να διαμορφώνεται στο τέλος του δεύτερου τριμήνου του 2023 σε 2.298.764 μητρώα. Η μείωση προέρχεται από τις κατηγορίες οφειλής μεταξύ 50 και 10.000 ευρώ (κατά 198.064 μητρώα συνολικά).

Επιπλέον, αύξηση παρατηρείται στις συνολικές οφειλές κατά περίπου 3,1 δις ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους, η οποία οφείλεται τόσο σε αύξηση των κύριων οφειλών (κατά 862,5 εκατ. ευρώ), όσο και των πρόσθετων τελών (αύξηση κατά 2,3 δις ευρώ). Αναλυτικότερα, η αύξηση στις ληξιπρόθεσμες κύριες οφειλές πηγάζει κυρίως από το εύρος οφειλής άνω των 10.000 ευρώ (κατά 1,6 δις ευρώ συνολικά), στο οποίο συσσωρεύεται το 89,4% των οφειλών και μόλις το 33,6% των οφειλετών.

Πίνακας 5 Κατανομή πλήθους μητρώων οφειλετών με χρέη προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης¹⁰

Εύρος οφειλής (ευρώ)	Πλήθος μητρώων οφειλετών δεύτερο τρίμηνο 2022	Πλήθος μητρώων οφειλετών δεύτερο τρίμηνο 2023	Μεταβολή πλήθους μητρώων οφειλετών
<50	128.595	151.871	23.276
50-500	330.655	293.430	-37.225
500-10.000	1.241.647	1.080.808	-160.839
10.000-100.000	633.722	707.956	74.234
100.000-1.000.000	55.573	62.121	6.548
>1.000.000	2.366	2.578	212
Σύνολο	2.392.558	2.298.764	-93.794

Πηγή: ΚΕΑΟ

Πίνακας 6 Κατανομή κύριων οφειλών προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, σε εκατ. ευρώ

Εύρος οφειλής (ευρώ)	Ληξιπρόθεσμες οφειλές δεύτερο τρίμηνο 2022	Ληξιπρόθεσμες οφειλές δεύτερο τρίμηνο 2023	Μεταβολή ληξιπρόθεσμων οφειλών
<50	2	2	0
50-500	71	60	-11
500-10.000	3.789	3.028	-761
10.000-100.000	12.616	13.476	860
100.000-1.000.000	6.955	7.494	538
>1.000.000	4.949	5.185	236
Σύνολο	28.381	29.244	862

Πηγή: ΚΕΑΟ

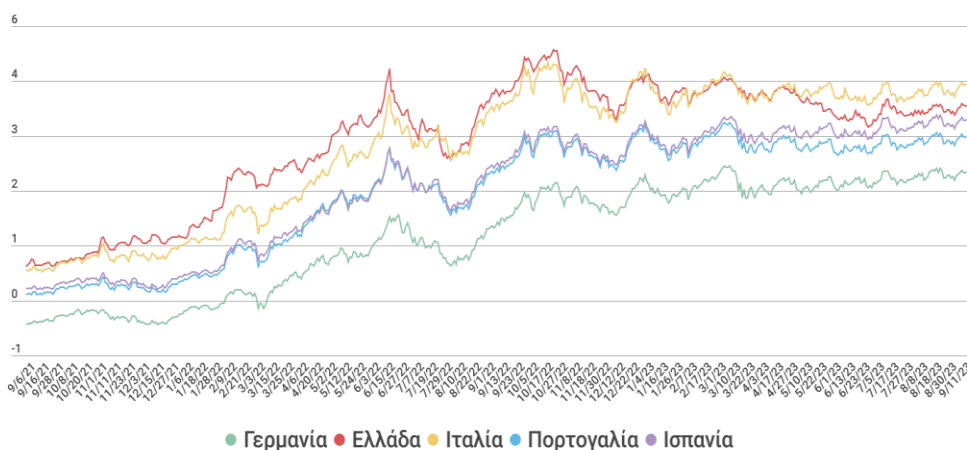
¹⁰ Τα μητρώα οφειλετών δεν αντιστοιχούν σε διακριτούς οφειλέτες καθώς κάποιοι οφειλέτες έχουν περισσότερα από ένα μητρώα, γεγονός που οφείλεται στην ένταξη οφειλών που δημιουργήσαν στον ΕΦΚΑ από το 2017 και μετά ήδη υφιστάμενοι οφειλέτες των τένω Ταμείων (ΟΑΕΕ, ΕΤΑΑ κ.λπ.) και οι οποίες ξεκίνησαν να καταχωρούνται κατά το 2019 σε νέα μητρώα.

2.3. Δημόσιο χρέος

Οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων

Η αυξανόμενη αβεβαιότητα στις διεθνείς αγορές, σε συνδυασμό με τη σύσφιξη της νομισματικής πολιτικής, είχαν επηρεάσει αυξητικά τις αποδόσεις των δεκαετών τίτλων τόσο του ελληνικού κράτους όσο και άλλων χωρών της Ευρωζώνης. Ωστόσο ενώ στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες τους τελευταίους μήνες διακρίνεται μια σταθερότητα, οι αποδόσεις των ελληνικών τίτλων στα μέσα Απριλίου μέχρι τα τέλη Ιουνίου διέγραψαν μια σταθερή καθοδική πορεία με αποτέλεσμα να είναι χαμηλότερες από τις αντίστοιχες των ιταλικών τίτλων. Έπειτα από μια μικρής διάρκειας ανοδική τάση το διάστημα 26 Ιουνίου - 11 Ιουλίου (από 3,50% έφτασαν στο 4,05%) οι αποδόσεις εμφανίζουν μια σταθεροποίηση παραμένοντας σταθερά κάτω από αυτές των ιταλικών τίτλων, με το μέσο όρο για το διάστημα 12 Ιουλίου - 11 Σεπτεμβρίου να διαμορφώνεται στο 3,84%.

Διάγραμμα 9 Αποδόσεις δεκαετών ομολόγων

Αποτέλεσμα της πτωτικής πορείας των αποδόσεων των ελληνικών τίτλων είναι η διαφορά (spread) από τους αντίστοιχους τίτλους της Ευρωζώνης να έχει μειωθεί σε σχέση με πέρυσι. Συγκεκριμένα, στις 11 Σεπτεμβρίου 2023, η διαφορά από τους γερμανικούς τίτλους είχε διαμορφωθεί στις 131,2 μονάδες βάσης (από 251,4 στις 12/9/2022), από τους πορτογαλικούς τίτλους στις 60,5 μονάδες βάσης (από 147,4 στις 12/9/2022) και από τους ιταλικούς στις -41,8 μονάδες βάσης (από 21,2 στις 12/9/2022).

Η επανέκδοση ομολόγου 4,25%, λήξης 15 Ιουνίου 2033

Στις 20 Σεπτεμβρίου 2023 διενεργήθηκε επανέκδοση μέσω δημοπρασίας Ελληνικών τίτλων 4,25%, λήξεως 15 Ιουνίου 2033, ύψους 200 εκατ. ευρώ. Οι συνολικές προσφορές ανήλθαν σε 1.016 εκατ. ευρώ.

Η έκδοση νέου δεκαπενταετούς ομολόγου

Το Ελληνικό Δημόσιο στις 11/7/2023 προέβη σε έκδοση νέου δεκαπενταετούς ομολόγου. Σύμφωνα με τον ΟΔΔΗΧ, το Ελληνικό Δημόσιο άντλησε 3,5 δις ευρώ, με απόδοση 4,464% και κουπόνι 4,375%. Οι προσφορές των επενδυτών (140 λογαριασμοί) ξεπέρασαν τα 13,6 δις ευρώ.

Και σε αυτήν τη δημοπρασία, έντονη ήταν η συμμετοχή των ξένων επενδυτών (62%). Οι κυριότερες συμμετοχές είχαν ως εξής: 43,0% από το Ηνωμένο Βασίλειο και Ιρλανδία, από 4,0% από την Ιβηρική και από τις Σκανδιναβικές χώρες, 3,0% από τη Γαλλία, από 2,0% Ιταλία και Γερμανία-Αυστρία-Ελβετία, 1,0% οι ΗΠΑ και 2,0% από τον υπόλοιπο κόσμο.

Σχετικά με το είδος των επενδυτών που συμμετείχαν, το 52,0% ήταν Τράπεζες, το 35,0% ήταν Διαχειριστές Κεφαλαίων (Fund Managers), το 6,0% ήταν Hedge funds, 4,0% από τα Ασφαλιστικά-Συνταξιοδοτικά Ταμεία, 2,0% από κεντρικές τράπεζες, και το υπόλοιπο 1,0% άλλοι.

Η επανέκδοση ομολόγου 3,875%, λήξης 15 Ιουνίου 2028

Στις 19 Ιουλίου 2023 διενεργήθηκε επανέκδοση μέσω δημοπρασίας Ελληνικών τίτλων 3,875%, λήξεως 15 Ιουνίου 2028, ύψους 250 εκατ. ευρώ. Οι συνολικές προσφορές ανήλθαν σε 1.046 εκατ. ευρώ.

Εκδόσεις εντόκων γραμματίων

Στις 6 Σεπτεμβρίου 2023 διενεργήθηκε δημοπρασία εντόκων γραμματίων 52 εβδομάδων ύψους 625 εκατ. ευρώ. Η απόδοση διαμορφώθηκε στο 3,81%, ελαφρώς μειωμένη από τη δημοπρασία της 7^{ης} Ιουνίου 2023 (3,84%).

Στις 27 Σεπτεμβρίου 2023 διενεργήθηκε δημοπρασία εντόκων γραμματίων 26 εβδομάδων ύψους 625 εκατ. ευρώ. Η απόδοση διαμορφώθηκε στο 3,90%, ελαφρώς αυξημένη από τη δημοπρασία που διενεργήθηκε στις 22 Αυγούστου 2023 (3,83%).

Στις 2 Αυγούστου 2023 διενεργήθηκε δημοπρασία εντόκων γραμματίων 13 εβδομάδων, ύψους 625 εκατ. ευρώ. Η απόδοση διαμορφώθηκε στο 3,72% ελαφρώς αυξημένη από τη δημοπρασία στις 5 Ιουλίου 2023 (3,59%).

[κενή σελίδα]

3. Διαρθρωτικές εξελίξεις

3.1. Κοινωνική ασφάλιση

Η εκτέλεση του προϋπολογισμού των ασφαλιστικών ταμείων για το δεύτερο τρίμηνο του 2023 εμφανίζει έλλειμμα 15 εκατ. ευρώ, με αποτέλεσμα που υπολείπεται κατά 749 εκατ. ευρώ της αντίστοιχης περιόδου του 2022 (πλεόνασμα 734 εκατ. ευρώ), καθώς τα έσοδα είναι αυξημένα κατά 1,5 δις ευρώ και οι δαπάνες αυξημένες κατά 2,1 δις ευρώ (κυρίως λόγω των αυξημένων καταβολών συντάξεων).

Ειδικότερα, στο εξάμηνο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2023, τα έσοδα από εισφορές και ρυθμίσεις οφειλών είναι αυξημένα κατά 484 εκατ. ευρώ, οι μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό είναι αυξημένες κατά 400 εκατ. ευρώ, οι εισπράξεις υπέρ τρίτων είναι αυξημένες κατά 506 εκατ. ευρώ, ενώ τα άλλα έσοδα είναι μειωμένα κατά 38 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 7 Εκτέλεση προϋπολογισμού κοινωνικής ασφάλισης, Ιανουάριος – Ιούνιος 2023, σε εκατ. ευρώ

	A Εξάμηνο 2022	A Εξάμηνο 2023	Διαφορά
ΕΣΟΔΑ	23.198	24.550	1.352
Εισφορές και ρυθμίσεις οφειλών	8.416	8.900	484
Μεταβιβάσεις από κρατικό προϋπολογισμό	7.185	7.585	400
Εισπράξεις υπέρ τρίτων	6.468	6.975	506
Άλλα έσοδα	1.129	1.091	- 38
ΔΑΠΑΝΕΣ	22.464	24.565	2.100
Συντάξεις (κύριες και επικουρικές)	14.850	15.896	1.046
Άλλες παροχές και εφάπαξ	627	882	255
Αποδόσεις προς τρίτους	6.388	6.829	440
Άλλες δαπάνες	598	958	359
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	734	- 15	- 749

Σημείωση: Οι μικρές αποκλίσεις στα σύνολα οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης

Οι δαπάνες για την καταβολή συντάξεων (κύριων και επικουρικών) είναι αυξημένες κατά 1.046 εκατ. ευρώ¹¹, αντανakλώντας τη μείωση του αριθμού των εκκρεμών και ληξιπρόθεσμων συντάξεων κατά τη διάρκεια του Β' τριμήνου 2023. Οι άλλες παροχές και εφάπαξ είναι αυξημένες κατά 255 εκατ. ευρώ, οι αποδόσεις προς τρίτους είναι αυξημένες κατά 440 εκατ. ευρώ και οι άλλες δαπάνες αυξημένες κατά 359 εκατ. ευρώ.

Στο τέλος Ιουνίου 2023 ο e-ΕΦΚΑ κατέβαλε 2.765.947 συντάξεις (που αντιστοιχούν σε 2.443.330 συνταξιούχους), αριθμός αυξημένος σε σχέση με το Α' εξάμηνο 2022 (2.716.826

¹¹ Η δαπάνη για την καταβολή κύριων συντάξεων είναι αυξημένη κατά 854 εκατ. ευρώ, η δαπάνη για την καταβολή επικουρικών συντάξεων είναι αυξημένη κατά 192 εκατ. ευρώ.

συντάξεις σε 2.424.748 συνταξιούχους), αλλά και σε σχέση με τον Μάρτιο 2023 που καταβλήθηκαν 2.743.861 συντάξεις (σε 2.438.346 συνταξιούχους).

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσε στη διάθεσή μας ο e-ΕΦΚΑ, ο συνολικός αριθμός εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης¹² συνέχισε να μειώνεται, από 64.651 (και εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 58 εκατ. ευρώ) στο τέλος του 1ου τριμήνου 2023 σε 62.182 (και εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 52 εκατ. ευρώ) στο τέλος του 2^{ου} τριμήνου 2023 (όταν οι εκκρεμείς αιτήσεις στο τέλος του 2^{ου} τριμήνου 2022 ήταν 95.357, με εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 106 εκατ. ευρώ). Οι ληξιπρόθεσμες (εκκρεμείς πάνω από 90 ημέρες) αιτήσεις συνταξιοδότησης μειώθηκαν επίσης, από 48.183 στο τέλος Μαρτίου 2023 (εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 81,3 εκατ. ευρώ) σε 41.620 στο τέλος Ιουνίου 2023 (και εκτιμώμενη δαπάνη 80,6 εκατ. ευρώ), ενώ στο τέλος Ιουνίου 2022 ήταν 66.456 ληξιπρόθεσμες αιτήσεις με εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 127,1 εκατ. ευρώ.

Στον επόμενο πίνακα φαίνεται η εξέλιξη των εκκρεμών και των ληξιπρόθεσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης στο τέλος κάθε τριμήνου για τα έτη 2021 - 2023, καθώς και η σχετική εκτιμώμενη δαπάνη¹³.

Πίνακας 8 Αριθμός και εκτιμώμενα ποσά εκκρεμών και ληξιπρόθεσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης στο τέλος κάθε τριμήνου κατά τα έτη 2021-2023 (ποσά σε ευρώ)

	Εκκρεμείς συντάξεις	Οφειλόμενο ποσό εκκρεμών συντάξεων (εκτίμηση)	Ληξιπρόθεσμες συντάξεις	Οφειλόμενο ποσό ληξιπρόθεσμων συντάξεων (εκτίμηση)
1ο Τρίμηνο 2021	142.134	528.466.145	108.893	509.743.222
2ο Τρίμηνο 2021	125.504	427.904.312*	98.695	410.373.565*
3ο Τρίμηνο 2021	125.373	420.416.363	99.404	407.816.990
4ο Τρίμηνο 2021	118.269	300.668.771	86.328	286.114.129
1ο Τρίμηνο 2022	114.955	274.164.427	88.897	258.456.049
2ο Τρίμηνο 2022	95.357	105.986.636	66.456	127.064.238**
3ο Τρίμηνο 2022	77.282	84.659.966	54.124	102.075.695
4ο Τρίμηνο 2022	67.680	80.600.115	48.302	93.377.009
1ο Τρίμηνο 2023	64.561	58.053.523	43.183	81.273.194
2ο Τρίμηνο 2023	62.182	51.998.915	41.620	80.626.888

* Η μείωση της εκτιμώμενης δαπάνης για την πληρωμή των εκκρεμών και ληξιπρόθεσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης μετά το 2^ο τρίμηνο 2021 οφείλεται στην απόδοση προκαταβολών σύνταξης από τον Απρίλιο 2021.

** Η εκτιμώμενη δαπάνη για την πληρωμή των εκκρεμών και ληξιπρόθεσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης μετά τον Μάιο 2022 εμφανίζεται μειωμένη εξ αιτίας της μείωσης του αριθμού των εκκρεμών και ληξιπρόθεσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης, αλλά και της αλλαγής του τρόπου υπολογισμού της εκτιμώμενης δαπάνης καταβολής τους, με συνυπολογισμό (αφαίρεση) των οφειλών των ασφαλισμένων προς των e-ΕΦΚΑ από τη σχετική συνταξιοδοτική δαπάνη.

Πηγή: e-ΕΦΚΑ

¹² Δεν περιλαμβάνονται εκείνες που αφορούν συνταξιοδότηση με διεθνείς κανόνες.

¹³ Επισημαίνεται ότι πιθανές διαφορές με τα στοιχεία που αναφέρονταν σε προηγούμενες εκθέσεις μας οφείλονται σε αναθεώρηση των σχετικών στοιχείων από τις αρμόδιες υπηρεσίες του e-ΕΦΚΑ.

Στον κλάδο επικουρικής σύνταξης, ο συνολικός αριθμός εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης εμφανίζεται μειωμένος στο τέλος Ιουνίου 2023 σε σχέση με τον Μάρτιο 2023, από 104.417 (και εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 187 εκατ. ευρώ) σε 103.875 (και εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 186 εκατ. ευρώ), αλλά και σε σχέση με το α΄ εξάμηνο 2022 (126.719 εκκρεμείς αιτήσεις επικουρικής σύνταξης με εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 227 εκατ. ευρώ).

Οι ληξιπρόθεσμες (εκκρεμείς πάνω από 90 ημέρες) αιτήσεις επικουρικής σύνταξης είναι αυξημένες στο τέλος του β΄ τριμήνου 2023, από 67.616 στο τέλος Μαρτίου 2023 (με εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 121 εκατ. ευρώ), σε 83.635 αιτήσεις στο τέλος Ιουνίου 2023 (με εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 150 εκατ. ευρώ).

Στον επόμενο πίνακα φαίνεται η εξέλιξη των εκκρεμών και των ληξιπρόθεσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης επικουρικής σύνταξης στο τέλος κάθε μήνα για το διάστημα Απριλίου 2021 – Ιουνίου 2023, καθώς και η σχετική εκτιμώμενη δαπάνη.

Πίνακας 9 Αριθμός εκκρεμών και ληξιπρόθεσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης (επικουρικής σύνταξης) στο τέλος κάθε μήνα, Απρίλιος 2021 – Ιούνιος 2023 (ποσά σε ευρώ)

	Εκκρεμείς συντάξεις	Οφειλόμενο ποσό εκκρεμών συντάξεων (εκτίμηση)	Ληξιπρόθεσμες συντάξεις	Οφειλόμενο ποσό ληξιπρόθεσμων συντάξεων (εκτίμηση)
Απρίλιος 2021	124.274	222.685.581	101.698	182.232.646
Μάιος 2021	125.641	225.136.108	102.342	183.386.630
Ιούνιος 2021	125.099	224.164.047	102.241	183.204.797
Ιούλιος 2021	127.454	228.384.572	104.094	186.525.788
Αύγουστος 2021	126.954	227.488.443	103.813	186.022.085
Σεπτέμβριος 2021	124.461	127.078.237	99.160	177.684.213
Οκτώβριος 2021	124.121	222.411.703	98.089	175.764.962
Νοέμβριος 2021	123.230	220.815.837	95.418	170.979.514
Δεκέμβριος 2021	123.792	221.822.885	96.546	173.000.777
Ιανουάριος 2022	125.339	224.594.202	98.321	176.180.647
Φεβρουάριος 2022	124.297	222.728.547	96.725	173.322.280
Μάρτιος 2022	123.743	221.735.566	96.195	172.372.304
Απρίλιος 2022	124.621	223.308.370	98.321	172.988.234
Μάιος 2022	125.935	225.662.873	97.728	175.118.749
Ιούνιος 2022	126.719	227.067.776	98.887	177.195.615
Ιούλιος 2022	126.369	226.441.489	100.195	179.540.299
Αύγουστος 2022	127.504	228.473.844	103.661	185.749.572
Σεπτέμβριος 2022	127.479	228.429.656	104.358	186.999.136
Οκτώβριος 2022	131.590	235.796.488	104.401	187.076.519
Νοέμβριος 2022	131.777	236.130.920	102.660	183.956.167
Δεκέμβριος 2022	130.096	233.119.452	100.868	180.745.799
Ιανουάριος 2023	110.220	197.502.824	84.069	150.642.847
Φεβρουάριος 2023	104.675	187.567.097	69.284	124.149.964
Μάρτιος 2023	104.417	187.104.822	67.616	121.161.110

Απρίλιος 2023	105.099	188.327.776	70.588	126.487.515
Μάιος 2023	103.664	185.755.987	79.890	143.155.357
Ιούνιος 2023	103.875	186.133.182	83.635	149.865.126

Πηγή: e-ΕΦΚΑ

3.2. Κοινωνική πρόνοια

Ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), έχει καταβάλει μέχρι και τον Ιούνιο 2023, περισσότερα από 1,3 δις ευρώ, σχεδόν 96 εκατ. λιγότερα από το αντίστοιχο διάστημα του 2022.

Πίνακας 10 Δαπάνη καταβολής επιδομάτων ΟΠΕΚΑ, Β' τρίμηνο 2022-2023, σε ευρώ

	Β Τρίμηνο 2022	Β Τρίμηνο 2023	ΔΙΑΦΟΡΑ
Στέγασης	216.135.676	197.428.345	- 18.707.331
Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα	287.995.238	258.233.091	- 29.762.147
Αναπηρικά	425.894.948	457.348.138	31.453.190
Ανασφάλιστοι υπερήλικες	37.381.530	36.467.875	- 913.655
Επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης υπερηλίκων	30.830.057	39.053.820	8.223.763
Γέννησης	73.009.782	66.761.000	- 6.248.782
Οικογενειακά*	343.975.689	269.359.137	- 74.616.552
Άλλα επιδόματα**	10.386.235	5.027.933	- 5.358.302
ΣΥΝΟΛΟ	1.425.609.155	1.329.679.339	- 95.929.816

* Περιλαμβάνεται και το επίδομα αναδοχής (από Ιούνιο 2021).

** Στα "Άλλα επιδόματα" περιλαμβάνονται τα επιδόματα στεγαστικής συνδρομής, ομογενών, ορεινών & μειονεκτικών περιοχών, τα έξοδα κηδείας, η συνεισφορά του Δημοσίου στα κόκκινα δάνεια, το επίδομα στα προστατευόμενα τέκνα θανόντων σε φυσικές καταστροφές και το Πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ».

Πηγή: ΟΠΕΚΑ

Ενδεικτικά, για προνοιακά αναπηρικά επιδόματα καταβλήθηκαν περισσότερα από 457 εκατ. ευρώ και για επιδόματα στέγασης και στεγαστικής συνδρομής περίπου 199 εκατ. ευρώ. Για οικογενειακά επιδόματα και επιδόματα παιδιών καταβλήθηκαν περίπου 336 εκατ. ευρώ (στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, περίπου 67 εκατ. ευρώ για επίδομα γέννησης σε 66.466 δικαιούχους, 34.000 ευρώ σε προστατευόμενα τέκνα θανόντων σε φυσικές καταστροφές και περίπου 1,5 εκατ. ευρώ ως επίδομα αναδοχής). Δαπάνη περίπου 258 εκατ. ευρώ αφορούσε την καταβολή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, ενώ καταβλήθηκαν περίπου 39 εκατ. ευρώ ως επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης υπερηλίκων και 36,5 εκατ. ευρώ σε ανασφάλιστους υπερήλικες. Η συνεισφορά του Δημοσίου για την προστασία της κύριας κατοικίας οφειλετών (κόκκινα δάνεια) υπερέβη το 1 εκατ. ευρώ, ενώ για το πρόγραμμα "Γέφυρα" (πρόγραμμα επιδότησης α' κατοικίας ως μέτρο προστασίας των πολιτών απέναντι στις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19) καταβλήθηκαν το 2023, μέχρι τον Ιούνιο περίπου 684.390 ευρώ.

Στον επόμενο πίνακα φαίνεται αναλυτικά ο αριθμός των δικαιούχων επιδομάτων του ΟΠΕΚΑ, ανά επίδομα ανά μήνα για το Β τρίμηνο των ετών 2022 και 2023.

Πίνακας 11 Αριθμός δικαιούχων επιδομάτων ΟΠΕΚΑ, Β τρίμηνο 2022-2023

	Β Τρίμηνο 2022			Β Τρίμηνο 2023		
	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	ΜΑΪΟΣ	ΙΟΥΝΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	ΜΑΪΟΣ	ΙΟΥΝΙΟΣ
Στέγασης	282.064	285.259	287.309	274.649	276.097	275.373
Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα	222.084	224.813	225.257	202.258	201.145	201.861
Αναπηρικά	169.263	170.750	171.709	177.078	177.648	179.003
Ανασφάλιστοι υπερήλικες	18.062	17.893	17.763	16.319	16.200	16.066
Επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης υπερηλίκων	16.853	17.025	17.179	19.342	19.557	19.348
Γέννησης	12.122	11.278	11.433	11.244	9.750	11.248
Οικογενειακά*	423	764.973	442	512	665.523	514
Πρόγραμμα "ΓΕΦΥΡΑ"	2.063	1.527	1.110	281	264	227
Άλλα επιδόματα	9.614	9.303	9.362	9.183	9.258	9.265

Σημείωση: Στα "Άλλα επιδόματα" περιλαμβάνονται τα επιδόματα στεγαστικής συνδρομής, ομογενών, ορεινών & μειονεκτικών περιοχών, τα έξοδα κηδείας, η συνεισφορά του Δημοσίου στα κόκκινα δάνεια και το επίδομα στα προστατευόμενα τέκνα θανόντων σε φυσικές καταστροφές.

* Περιλαμβάνει το επίδομα παιδιού και το επίδομα αναδοχής (πρώτη καταβολή τον Ιούνιο 2021).

Πηγή: ΟΠΕΚΑ

3.3. Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός

Σύμφωνα με την Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό του πληθυσμού της Ελλάδας που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού¹⁴ το 2022 (με βάση τα εισοδήματα του 2021) ήταν 26,3% (περίπου

¹⁴ Ο δείκτης κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι σύνθετος δείκτης που περιλαμβάνει το σύνολο των ατόμων που είτε βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας (ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα χαμηλότερο από το 60% του εθνικού διάμεσου) είτε αντιμετωπίζουν δριμεία υλική στέρηση, είτε διαβιούν σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας (τα ενήλικα μέλη εργάζονται έως 20% του συνολικού δυναμικού χρόνου εργασίας).

Ο δείκτης/κατώφλι φτώχειας είναι σχετικός δείκτης και υπολογίζεται ως προς το 60% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού, όπως αυτό προσδιορίζεται από την κλίμακα του ΟΟΣΑ λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των ενήλικων και ανήλικων μελών κάθε νοικοκυριού. Το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών στην Ελλάδα για το 2022 (εισοδήματα του 2021) εκτιμήθηκε σε 18.563 ευρώ (17.089 ευρώ το 2021), ενώ το διάμεσο συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών εκτιμήθηκε σε 9.520 ευρώ (8.752 ευρώ το 2020), επομένως, το κατώφλι της φτώχειας είναι 5.712 (5.251 ευρώ το 2021) ετησίως ανά μονοπρόσωπο νοικοκυριό και 11.995 ευρώ (11.028 ευρώ το 2021) για νοικοκυριά με 2 ενήλικες και 2 εξαρτώμενα ανήλικα παιδιά.

Ο δείκτης υλικής και κοινωνικής στέρησης υπολογίζεται, σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ορισμό στο πλαίσιο του προγράμματος "Ευρώπη 2030", ως το ποσοστό ατόμων με σοβαρές υλικές και κοινωνικές στερήσεις, μετρώντας το ποσοστό του πληθυσμού που στερείται τουλάχιστον 7 από έναν κατάλογο 13 τυποποιημένων αγαθών και υπηρεσιών (Σύμφωνα με τον χρησιμοποιούμενο ορισμό του προγράμματος "Ευρώπη 2020" ο δείκτης μετρούσε το ποσοστό του πληθυσμού που στερούνταν τουλάχιστον 4 από 9 αγαθά και υπηρεσίες.). Οι 13 τυποποιημένες υπηρεσίες και αγαθά είναι: *i.* πληρωμή πάγιων λογαριασμών όπως ενοίκιο, δόση δανείου ή λογαριασμοί ρεύματος/νερού κ.λπ., *ii.* πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπών, *iii.* διατροφή που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη ημέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας, *iv.* αντιμετώπιση έκτακτων, αλλά αναγκαίων δαπανών, *v.* δυνατότητα να διαθέτουν ΙΧ αυτοκίνητο, *vi.* δυνατότητα για ικανοποιητική θέρμανση το χειμώνα και δροσιά το καλοκαίρι, *vii.* δυνατότητα αντικατάστασης επίπλων που έχουν φθαρεί ή καταστραφεί, *viii.* πρόσβαση στο διαδίκτυο, *ix.* δυνατότητα αντικατάστασης φθαρμένων ρούχων με καινούρια, *x.* δυνατότητα

2.722.000 άτομα, μειωμένο κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2021 (28,3%, περίπου 3 εκατ. άτομα). Η μείωση αυτή οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στη μείωση του ποσοστού του πληθυσμού που είναι σε χαμηλή ένταση εργασίας¹⁵ (από 12,1% του πληθυσμού το 2021 σε 9,5% το 2022).

Σημειώνεται ότι τα στοιχεία αυτά βασίζονται στον αναθεωρημένο ορισμό (βλ. υποσημείωση 13) του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, στο πλαίσιο του προγράμματος¹⁶ “Ευρώπη 2030”. Σε κάθε περίπτωση, το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα παραμένει σημαντικά υψηλότερο από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (26,3% με βάση τον αναθεωρημένο ορισμό στην Ελλάδα έναντι 21,9% στην Ευρωζώνη¹⁷ το 2021).

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζεται η εξέλιξη του ποσοστού του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη¹⁸ από το 2015 (εισοδήματα του 2014) μέχρι το 2022 (εισοδήματα του 2021) υπολογισμένο με βάση τον ορισμό των προγραμμάτων “Ευρώπη 2020” και “Ευρώπη 2030”.

να έχει δύο ζευγάρια υποδήματα, *xi*. δυνατότητα να ξοδεύει χρήματα κάθε εβδομάδα για τον εαυτό του, *xii*. δυνατότητα να συναντιέται με φίλους ή συγγενείς για καφέ/ποτό/γεύμα στο σπίτι τουλάχιστον μια φορά τον μήνα και *xiii*. δυνατότητα να συμμετέχει τακτικά σε δραστηριότητες αναψυχής με πληρωμή αντιτίμου.

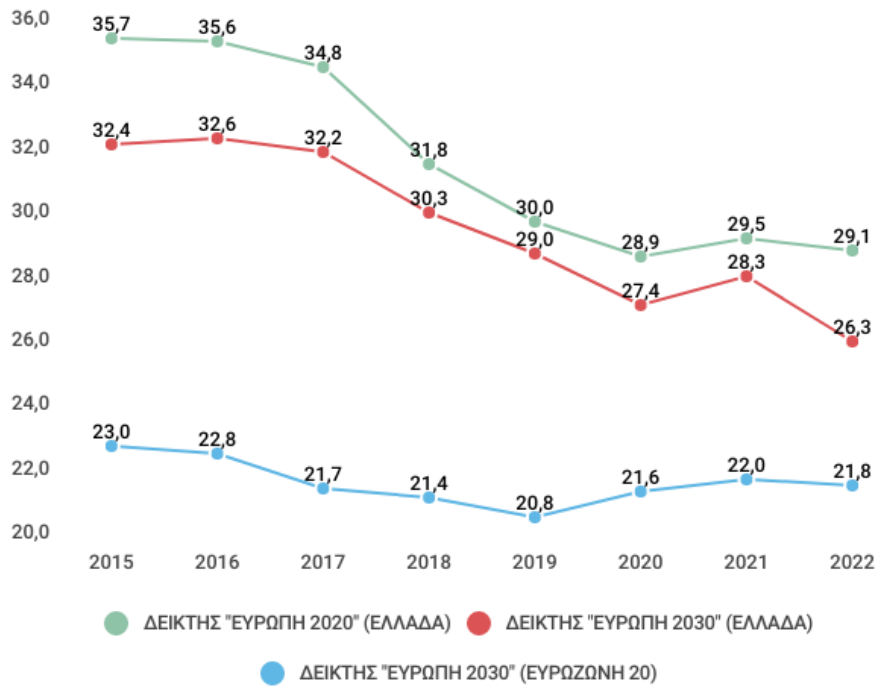
¹⁵ Ο δείκτης του πληθυσμού που διαβιεί σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας αναφέρεται στο ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 0-64 (εξαιρούνται τα νοικοκυριά που αποτελούνται μόνο από μαθητές σπουδαστές ηλικίας μικρότερης των 25 ετών και τα οικονομικά ανενεργά άτομα ηλικίας 60-64 ετών) που, κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους, εργάστηκαν λιγότερο από 20% της συνήθους απασχόλησης κατά το έτος αυτό.

¹⁶ Το μέρος του προγράμματος “Ευρώπη 2030” που αφορά την καταπολέμηση της φτώχειας έχει στόχο να μειωθούν μέχρι το 2030 κατά 15 εκατομμύρια τα άτομα που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, από τα οποία τουλάχιστον τα 5 εκατομμύρια να είναι παιδιά.

¹⁷ Το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ευρωζώνη (EA-19) είναι 21,9% το 2021, ενώ για το 2022 (μετά και την είσοδο της Κροατίας στη ζώνη του ευρώ) είναι 21,8% του πληθυσμού (το αντίστοιχο για την EA-20 το 2021 ήταν 22%).

¹⁸ Σημειώνεται ότι ο δείκτης για την Ευρωζώνη δεν είναι διαθέσιμος για το 2021 με βάση τον ορισμό του προγράμματος “Ευρώπη 2020”.

Διάγραμμα 10 Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη με βάση τον ορισμό των προγραμμάτων “Ευρώπη 2020” και “Ευρώπη 2030”, 2015-2022

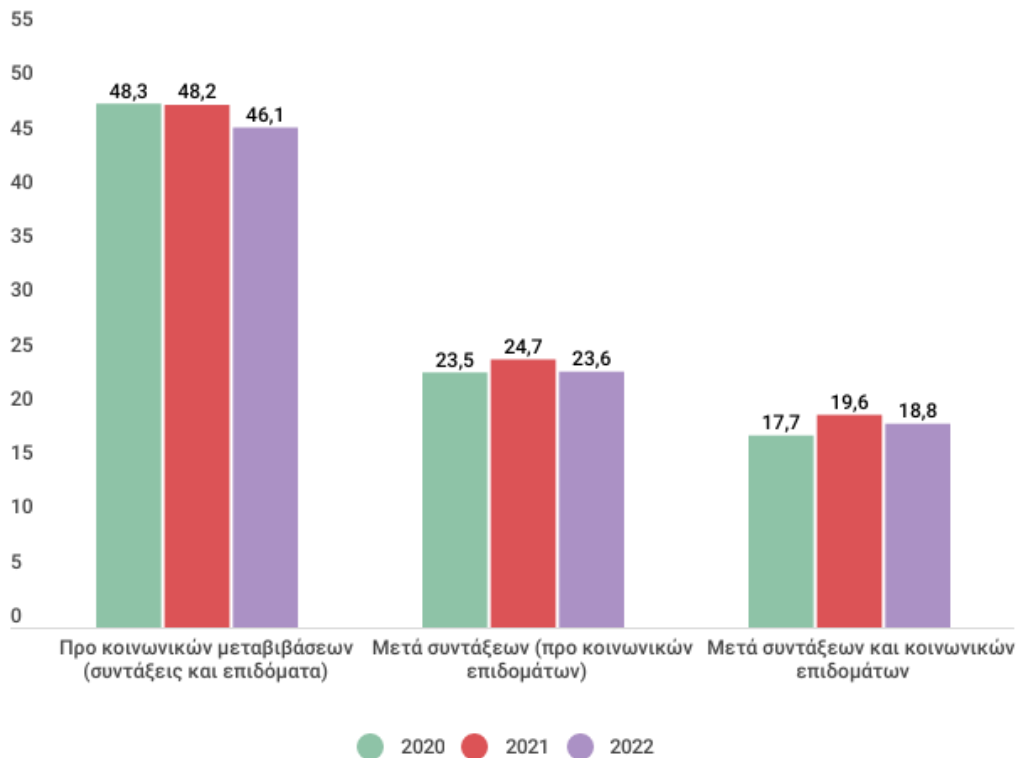

Ειδικά για τον κίνδυνο φτώχειας, που αποτελεί υποσύνολο του προηγούμενου δείκτη και μετράει το ποσοστό των ατόμων με ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα χαμηλότερο από 60% του εθνικού διάμεσου εισοδήματος, μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ πριν και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις.

Πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (συντάξεις και κοινωνικά επιδόματα) το ποσοστό είναι 46,1%, βελτιωμένο σε σχέση με το προηγούμενο έτος (48,2%) τόσο για το σύνολο του πληθυσμού όσο και για τις επιμέρους ηλικιακές ομάδες: 32,9% για την ηλικιακή ομάδα 0-17 (35,4% το 2021), 35,8 για τις ηλικίες 18-64 (38,4% το 2021) και 83,3% για την ομάδα 65+ (84,2% το 2021). Μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις το ποσοστό γίνεται 18,8% (19,6% το 2021), δηλαδή μειώνεται κατά 27,3 ποσοστιαίες μονάδες από τις οποίες 4,8 οφείλονται στην καταβολή κοινωνικών επιδομάτων πλην συντάξεων και 22,5 ποσοστιαίες μονάδες στις συντάξεις.

Τον χαμηλότερο κίνδυνο φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι με 15,8% (13,5% για την ηλικιακή ομάδα 65+ το 2021) και τον υψηλότερο τα παιδιά με 22,4% (23,7% στις ηλικίες 0-17 το 2021), ενώ για την ηλικιακή ομάδα 18-64 το ποσοστό φτώχειας είναι 18,9% (20,6% το 2021).

Διάγραμμα 11 Ποσοστό φτώχειας στην Ελλάδα προ και μετά κοινωνικών μεταβιβάσεων 2020-2022

3.4. Κρατικές δαπάνες στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη

Οι κρατικές δαπάνες¹⁹ ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώνονται το 2021 στην Ευρωζώνη (52,3% του ΑΕΠ το 2021 από 53,4% το 2020) παραμένοντας, ωστόσο, πάνω από τα επίπεδα της προηγούμενης δεκαετίας κατά την οποία εμφάνιζαν πτωτική τάση (από 50,9% του ΑΕΠ το 2010 έως 46,9% το 2019) σύμφωνα με στοιχεία που πρόσφατα δημοσίευσε η EUROSTAT.

Η Ελλάδα κατέχει τη δεύτερη υψηλότερη θέση ως προς το ύψος των συνολικών κρατικών δαπανών στην Ευρωζώνη το 2021 με 57,4% του ΑΕΠ (59,8% το 2020), 5,1 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τον μέσο ευρωπαϊκό όρο (52,3% του ΑΕΠ). Την πρώτη θέση κατέχει η Γαλλία με 59,0% του ΑΕΠ, την τρίτη θέση η Αυστρία με 56,0%, ενώ τις χαμηλότερες συνολικές δαπάνες στην Ευρωζώνη εμφανίζει η Ιρλανδία με 24,8% του ΑΕΠ.

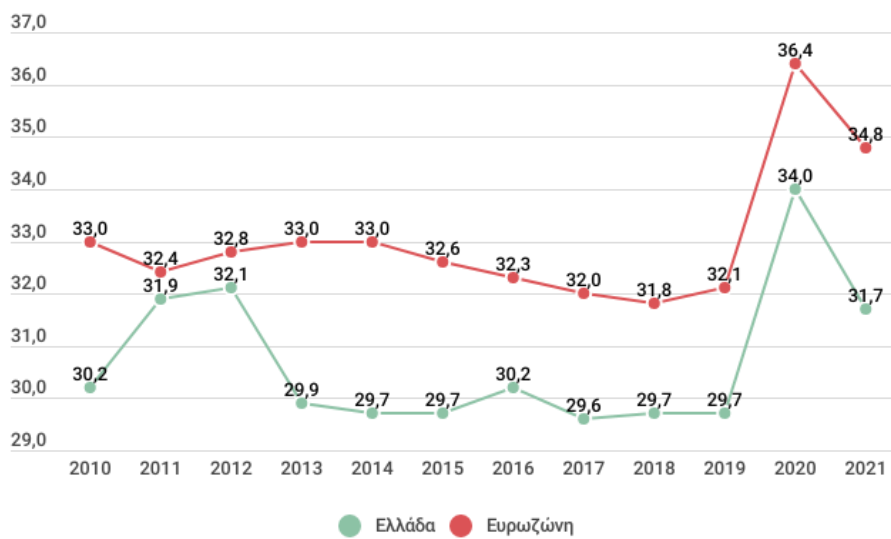
Οι συνολικές ελληνικές κρατικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ, που για όλο το διάστημα 2010-2021 είναι υψηλότερες από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αυξάνονται στην Ελλάδα από το 2010 (53% του ΑΕΠ) μέχρι το 2013 (62,8% του ΑΕΠ), στη συνέχεια παρουσιάζουν πτωτική

¹⁹ Η λειτουργική ταξινόμηση των κρατικών δαπανών (COFOG) διακρίνει δέκα κατηγορίες. Οι κατηγορίες αυτές αφορούν τις δαπάνες για κοινωνική προστασία (στις οποίες περιλαμβάνονται και οι δαπάνες για συντάξεις), για υγεία, γενικές δημόσιες υπηρεσίες, παιδεία, οικονομία, δημόσια τάξη & ασφάλεια, άμυνα, αναψυχή-πολιτισμό-θρησκεία, προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και για στέγαση & κοινωνικές παροχές.

τάση μέχρι το 2019 (47,9% του ΑΕΠ), αυξάνονται το 2020 (59,8% του ΑΕΠ) και μειώνονται το 2021 (57,4% του ΑΕΠ).

Όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα, αντίστοιχη πορεία, με διαφορετικούς ρυθμούς μεταβολής, παρουσιάζουν και οι κοινωνικές δαπάνες²⁰, που όμως, ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι χαμηλότερες στην Ελλάδα συγκρινόμενες με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο για την περίοδο 2010-2021: αυξάνονται από το 2010 (30,2% του ΑΕΠ) μέχρι το 2012 (32,1% του ΑΕΠ), στη συνέχεια παρουσιάζουν πτωτική τάση μέχρι το 2019 (29,7%), με εξαίρεση το 2016 (30,2%), αυξάνονται το 2020 (34%) και παρουσιάζουν πτώση το 2021 (31,7%).

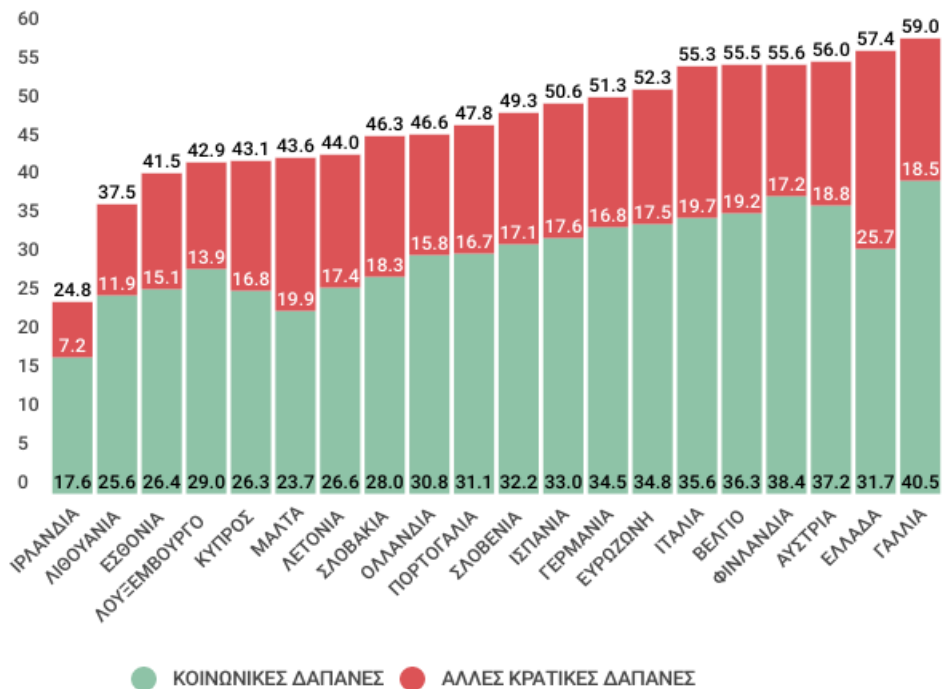
Διάγραμμα 12 Ελλάδα – Ευρωζώνη: Κοινωνικές δαπάνες (% ΑΕΠ), 2010-2021

Μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης διαφέρει τόσο το επίπεδο του συνόλου των κρατικών δαπανών (από 24,8% του ΑΕΠ στην Ιρλανδία μέχρι 59,0% του ΑΕΠ στη Γαλλία), όσο και η σύνθεσή τους, με τις κοινωνικές δαπάνες να διατηρούν ωστόσο το μεγαλύτερο μερίδιο σε όλες τις χώρες και να κυμαίνονται, το 2021, από 40,5% του ΑΕΠ στη Γαλλία μέχρι 17,6% του ΑΕΠ στην Ιρλανδία.

²⁰ Κοινωνικές δαπάνες θεωρούμε τις κρατικές δαπάνες που αφορούν την κοινωνική προστασία, την υγεία, την παιδεία και τις ανάγκες στέγασης.

Διάγραμμα 13 Κοινωνικές δαπάνες ως μέρος των κρατικών δαπανών (% ΑΕΠ) στην Ευρωζώνη το 2021

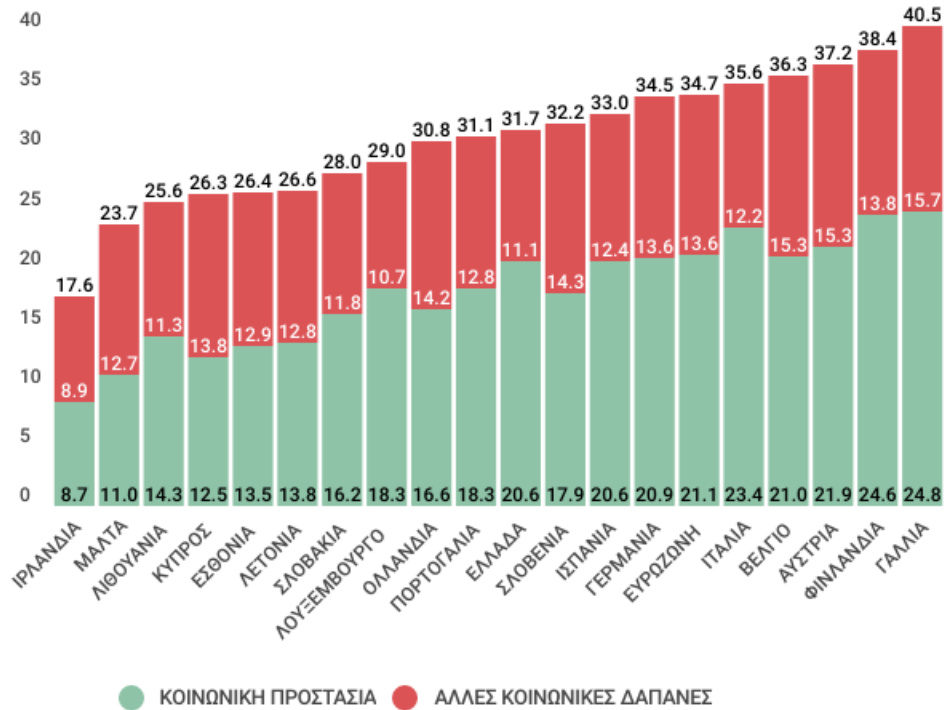
Κοινό γνώρισμα όλων των χωρών της ευρωζώνης αποτελεί επίσης και η (μικρότερη ή μεγαλύτερη) μείωση των κοινωνικών δαπανών και του συνόλου των κρατικών δαπανών το 2021 σε σχέση με το προηγούμενο έτος (σε αντίθεση με την παρατηρούμενη αύξηση το 2020 σε σχέση με το 2019). Εξαίρεση αποτελούν η Λετονία όπου οι κοινωνικές δαπάνες αυξήθηκαν από 25,4% του ΑΕΠ το 2020 σε 26,6% το 2021 (και το σύνολο των κρατικών δαπανών από 43,1% σε 44,0% αντίστοιχα), η Σλοβακία όπου οι κοινωνικές δαπάνες αυξήθηκαν από 27,7% του ΑΕΠ το 2020 σε 28,0% το 2021 και οι συνολικές κρατικές δαπάνες από 45,6% σε 46,3% το 2020 και η Γερμανία όπου το σύνολο των κρατικών δαπανών αυξήθηκε από 50,8% του ΑΕΠ το 2020 σε 51,3% το 2021, ενώ οι κοινωνικές δαπάνες μειώθηκαν από 35,8% του ΑΕΠ το 2020 σε 34,5% το 2021.

Διαχρονικά, το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών δαπανών στην Ευρωζώνη αφορά τις δαπάνες που συνδέονται με την κοινωνική πολιτική (κοινωνικές δαπάνες), το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορά τις δαπάνες κοινωνικής προστασίας²¹. Παρά την παρατηρούμενη μείωση των δαπανών κοινωνικής προστασίας ως ποσοστό του ΑΕΠ στις χώρες της Ευρωζώνης (με εξαίρεση τη Λετονία, όπου παρατηρείται αύξηση 0,3 ποσοστιαίων μονάδων), οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας εξακολουθούν και το 2021 να απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των κοινωνικών δαπανών²².

²¹ Οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας χωρίζονται στις δαπάνες που αφορούν την τρίτη ηλικία (συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων), την ασθένεια & αναπηρία, την οικογένεια & τα παιδιά, την ανεργία, τη στέγαση και λουπές δαπάνες που συνδέονται με την κοινωνική προστασία και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

²² Εξαίρεση αποτελούν η Ιρλανδία και η Μάλτα (όπου οι δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ, που κατευθύνονται προς τους τομείς της υγείας και της παιδείας αφορούν το 47,2% και το 51,5%, αντίστοιχα, των κοινωνικών δαπανών), καθώς και η Κύπρος που

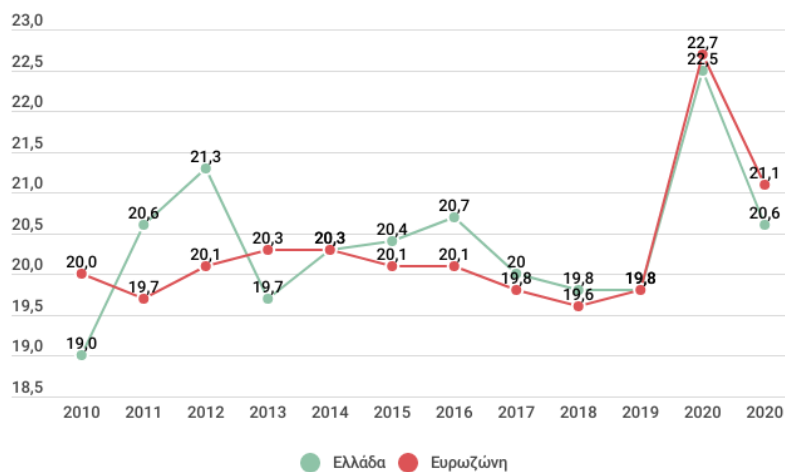
Διάγραμμα 14 Κοινωνικές δαπάνες στις χώρες της Ευρωζώνης (% ΑΕΠ) το 2021

Όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα, παρά το γεγονός ότι οι κοινωνικές δαπάνες στην Ελλάδα υπολείπονται συστηματικά των αντίστοιχων ευρωπαϊκών για την περίοδο 2010-2021, οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας υπερβαίνουν τις ευρωπαϊκές μέχρι το 2019 (με εξαίρεση το 2010 και το 2013), ενώ από το 2020 και μετά είναι χαμηλότερες (κατά 0,2 και 0,5 ποσοστιαίες μονάδες το 2020 και το 2021, αντίστοιχα).

παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό κοινωνικών δαπανών στον τομέα της στέγασης μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης (1,9% του ΑΕΠ).

Διάγραμμα 15 Ελλάδα – Ευρωζώνη: δαπάνες κοινωνικής προστασίας (% ΑΕΠ), 2010-2021

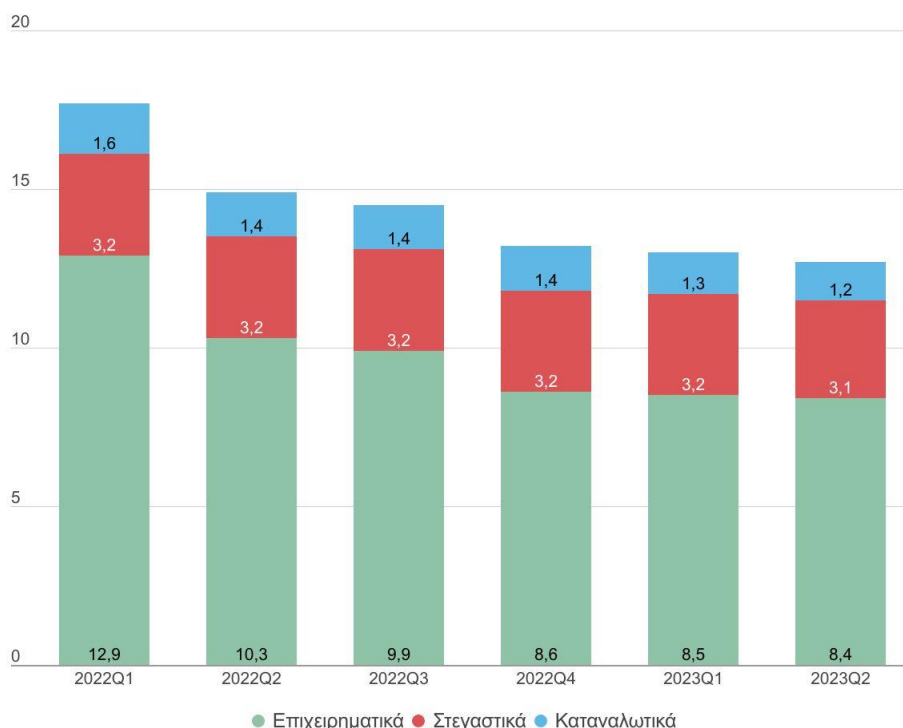
Η απόκλιση αυτή υποδηλώνει διαφοροποίηση στη σύνθεση των κοινωνικών δαπανών και διαφοροποίηση στη βαρύτητα που αποδίδεται στους επιμέρους τομείς της κοινωνικής πολιτικής. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας που αφορούν την τρίτη ηλικία και τους συζύγους/τέκνα θανόντων ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι, το 2021, υψηλότερα στην Ελλάδα κατά 2,8 και 0,7 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα, συγκρινόμενα με το μέσο ευρωπαϊκό όρο, ενώ εκείνες που σχετίζονται με την ασθένεια & αναπηρία και την ανεργία υπολείπονται κατά 1,3 και 1,2 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα.

Συγκρίνοντας περαιτέρω τη σύνθεση του συνόλου των κρατικών δαπανών της Ελλάδας με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης το 2021, διαπιστώνουμε διαφοροποίηση στη σύνθεσή τους. Η Ελλάδα κατέχει την πρώτη υψηλότερη θέση στις δαπάνες για άμυνα (με 2,8% του ΑΕΠ, υψηλότερες κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες του ευρωπαϊκού μέσου όρου). Οι ελληνικές δαπάνες που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος (1,2% του ΑΕΠ), είναι κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερες του ευρωπαϊκού μέσου όρου, ενώ οι ελληνικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ που αφορούν την υγεία και την παιδεία υπολείπονται του μέσου όρου της Ευρωζώνης κατά 1,6 και 0,6 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα.

3.5. Τράπεζες

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), οι ελληνικές τράπεζες σημείωσαν πρόοδο στη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), τα οποία διαμορφώθηκαν στο τέλος Ιουνίου 2023 σε 12,7 δις ευρώ, μειωμένα κατά 2,2 δις ευρώ συγκριτικά με το τέλος Ιουνίου 2022 και μειωμένα κατά 0,3 δις ευρώ συγκριτικά με το τέλος Μαρτίου 2023.

Διάγραμμα 16 Εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων δανείων, σε δις ευρώ

Τον Ιούνιο 2023 ο λόγος των ΜΕΔ²³ προς το σύνολο των δανείων διαμορφώθηκε στο 8,6% μειωμένος σε σύγκριση με το τέλος Ιουνίου 2022 (10,1%) και μειωμένος σε σύγκριση με το τέλος Μαρτίου 2023 (8,8%). Ως προς τις επιμέρους κατηγορίες χαρτοφυλακίων, ο λόγος διαμορφώθηκε σε 10,6% για το στεγαστικό, 16,0% για το καταναλωτικό και 7,6% για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο.

Η μείωση των ΜΕΔ είναι αποτέλεσμα της εφαρμογής του σχεδίου «Ηρακλής» και προέρχεται κατά κύριο λόγο από τις τιτλοποιήσεις των δανείων. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε η Τράπεζα της Ελλάδος, η ονομαστική αξία των δανείων που μεταβιβάστηκαν στις Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ) μέχρι και το δεύτερο τρίμηνο του 2023 διαμορφώθηκε στα 71,2 δις αυξημένη κατά περίπου 670 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2023 (η ονομαστική αξία των υπό διαχείριση επιχειρηματικών δανείων αυξήθηκε κατά 403 εκατ. ευρώ, των στεγαστικών δανείων κατά 208 εκατ. ευρώ και των καταναλωτικών δανείων κατά 47 εκατ. ευρώ). Επισημαίνουμε, ωστόσο, ότι αυτή η διαδικασία απαλλάσσει τις τράπεζες από τα προβληματικά στοιχεία του ενεργητικού τους, όχι όμως και τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά που εξακολουθούν να οφείλουν αυτά τα ποσά.

²³ Τα στοιχεία αφορούν σε εντός ισολογισμού δάνεια (προ προβλέψεων) των Ελληνικών εμπορικών και συνεταιριστικών τραπεζών που λειτουργούσαν στην υπό μελέτη περίοδο. Στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ) περιλαμβάνονται δάνεια με καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών και δάνεια αβέβαιης είσπραξης χωρίς τη ρευστοποίηση εξασφάλισης, ανεξαρτήτως ημερών καθυστέρησης. Δεν περιλαμβάνονται “ανοίγματα” σε χρεωστικά μέσα εκτός δανείων ούτε στοιχεία εκτός ισολογισμού (π.χ. εγγυητικές επιστολές).

3.6. Αποκρατικοποιήσεις

Σύμφωνα με τις επίσημες ανακοινώσεις του ΤΑΙΠΕΔ υπήρξαν οι ακόλουθες εξελίξεις το 2023:

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΤΑΙΠΕΔ:

- Τον Σεπτέμβριο, ανακήρυξε Προτιμητέο Επενδυτή στον διαγωνισμό για την ανάθεση σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών για τη χρηματοδότηση, λειτουργία, συντήρηση και εκμετάλλευση της Αττικής Οδού για χρονικό διάστημα 25 ετών (ο «Διαγωνισμός»), την εταιρεία ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε. με οικονομική προσφορά 3.270 εκατ. ευρώ και Επιλαχόντα Προτιμητέο Επενδυτή την ένωση προσώπων VINCI HIGHWAYS S.A.S. – VINCI CONCESSIONS S.A.S. – ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ Α.Ε. – MOBILITY PARTNER S.A.S. με οικονομική προσφορά 3.106 εκατ. ευρώ.
- Τον Αύγουστο, ανακήρυξε τον κ. Λεωνίδα Κεντεποζίδη ως Πλειοδότη για την αξιοποίηση ακινήτου στη Νέα Ηράκλεια του Δήμου Νέας Προποντίδας στον Νομό Χαλκιδικής, έναντι Οικονομικής Προσφοράς ύψους 1,42 εκατ. ευρώ. Ο φάκελος του διαγωνισμού θα υποβληθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο για προσυμβατικό έλεγχο, ενώ η υπογραφή της σύμβασης αγοραπωλησίας θα λάβει χώρα μετά από την έγκριση του Ανώτατου Δικαστηρίου.
- Τον Ιούλιο, ανακήρυξε την εταιρεία LAMDA MARINAS INVESTMENTS SMSA Προτιμητέο Επενδυτή στον διαγωνισμό για την υπο-παραχώρηση του δικαιώματος κατασκευής, λειτουργίας, διαχείρισης, συντήρησης και εκμετάλλευσης της Μαρίνας Μεγάλων Σκαφών (τύπου mega yacht) στην Κέρκυρα. Η συνολική αξία του τιμήματος που θα καταβάλλει ο Προτιμητέος Επενδυτής με βάση τη σύμβαση που θα υπογραφεί θα ξεπεράσει τα 89 εκατ. ευρώ σε βάθος 40 ετών. Μέρος του τιμήματος θα καταβληθεί εφάπαξ με την έναρξη της υπο-παραχώρησης ενώ το υπόλοιπο θα αποτελεί ποσοστό επί του κύκλου εργασιών του υπο-παραχωρησιούχου και θα καταβάλλεται ετησίως. Επιπρόσθετα, πέραν του καταβληθέντος τιμήματος, οι επενδύσεις για την εκ του μηδενός κατασκευή και ανάπτυξη της Μαρίνας αναμένεται να υπερβούν τα 50 εκατ. ευρώ. Ο φάκελος του διαγωνισμού θα υποβληθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο για προσυμβατικό έλεγχο, ενώ τα κείμενα της συναλλαγής θα υπογραφούν μετά την έγκριση του Ανώτατου Δικαστηρίου.